Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 23 (1725) ГОД XXXIV БЕЛАСТОК 4 ЧЭРВЕНЯ 1989 г. ЦАНА 40 зл.

Канцэрт вяла Тамара Бурачэўская, дырэктар Гарадоцкага дома культуры.

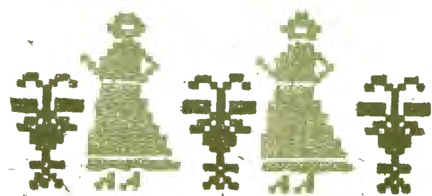
БРЫЛЬЯНТ У КАРОНЕ

„Ой, ведаеце, я так цешуся вашай узнагародай, так цешуся. Памятаеце, у мінульмі годзе на конкурсе „Беларуская песня ’88“ я атрымала ўзнагароду „Нівы“ — насценны гадзіннік. Я яго павесіла і ўсім паказваю, і хвалюся, што во, першую ўзнагароду на конкурсе здабыла. Яшчэ ніколі ніхто мне такога цуда не падарыў!“ — Марыя Міруць была першай асобай, якая сустрэла нас у Гарадоцкім доме культуры імя Кастуся Каліноўскага 13 мая бягучага года. Вядома, памятала я дасканалы, чысты голас Марыі Міруць і яе выступленне на мінулагоднім конкурсе, якое журы ацаніла найвышэй. (Прызнаюся, не памятала таго насценнага гадзінніка...). Аднак жа сёння, у сувязі з жалобай па нядаўна памершым мужу, Марыя Міруць была апранута не ў народны касцюм, а проста ў чорную сукенку і не спявала на ўрачыстым канцэрце. Памагала ўсё ж сваім сяброўкам з калектыву як магла — гасцей жа назбіралася ў Доме культуры шмат.

А нагода дзеля гэтага была, ды яшчэ якая. Гарадоцкі хор, ці проста, як яго ўсюды называюць, „Гарадок“ — святкаваў сваё 35-годдзе.

Тады, у 1954 годзе, пачыналі ўпершыню спяваючыя да сёння Ніна Мушынская, Ніна Цыванюк, Вольга Мядзведзева, Ірына Паўлючук, Надзея Парэмбская. На працягу 35 гадоў існавання праз хор прайшло 150 чалавек, але цвёрдае ядро засталося. Не сакрэтам было, што ўжо тады, калі пачыналі, Ніне Мушынскай споўнілася 42 гады; была яна і найбольш сталай жанчынай і найлепшым арганізатарам. Працавала бібліятэкаркай, а грамадскім чынам — была старшынёю Лігі жанчын.

Першае выступленне далі ў Гарадку 8 сакавіка 1954 года. А калі праз год першы раз давялося выступіць на сапраўднай сцэне — у тэатры імя Аляксандра Вянгеркі ў Беластоку, і нехта з кіраўнікоў тадышняй праграмы запытаў, чаму ў хоры няма мужчын і ці спяваюць

яны з аркестрам, Ніна Мушынская ганарыста адказала: „Нам самэ бузе выстарчаё!“

Але недзе гадоў праз дзесяць прыйшоў у калектыў Сцяпан Копа. Прыйшоў як акампаніятар і як музычны кіраўнік. Усё ж нехта такі быў калектыву патрэбны. І сталі жанчыны спяваць яшчэ больш зладжана. На працягу 23 гадоў Сцяпан Копа быў звязаны з хорам і працуе з ім надалей, хаця даўнавата ўжо перабраўся ў Беласток. Даязджае, нягледзячы на віхуру ці галалёдзіцу. Рабіў гэта на працягу многіх год у грамадскім парадку, не беручы за сваю працу ніякіх грошай. І толькі ў апошнім часе Сцяпан Копа атрымаў пасаду штатнага музычнага інструктара пры Ваяводскім доме культуры ў Беластоку. Вядзе калектывы ў Гарадку і Беластоку, пры Гарадскім аддзеле БГКТ, а да таго яшчэ — музычны гурток.

Шмат пазней гарадоцкія жанчыны прыдбалі сабе яшчэ саліста Юрку Налівайку. Без гэтых двух мужчын цяжка было б сёння ўявіць сабе гэты калектыў.

Адкуль бралі свой першы рэпертуар? — Ад маці і бабуляў, кажа Ніна Мушынская, а таксама „з точак“ — гэтак было найпрасцей.

І таму сёння, праз 35 год ад пачаткаў, успамінаюць яны свае першыя песні, якія чулі ў „точцы“ ў пасляваенныя гады: „На опушке леса“ (пра пахаванага на ўскраіне лесу партызана), „Солнце скрылось за горою...“ (затуманились речные перекаты, а дорогою степною шли с войны домой советские солдаты...), і песні „з гадоў маладосці Ніны Мушынскай“: „Ой, не кукуй, зязюленька“, „Баба Ксютка“ ў адаптацыі пані Ніны ды іншыя, больш і менш вядомыя беларускія, рускія, польскія і ўкраінскія песні.

Нягледзячы на свой узрост (у некаторых ужо ўнукі працуюць дактарамі), калектыў адчувае сябе молада і ўпэўнена на сцэне і захаваў свежыя галасы. Алесь Барскі ў сваім выступленні сказаў, што: „у 35 год канчаецца маладосць і пачынаецца сталасць“. Шчаслівая сталасць! Члены калектыву могуць ганарыцца тым, што выступалі на

(Працяг на стар. 5)

У сённяшніх выбарах прымаюць удзел два кандыдаты, выстаўленыя Беларускім грамадска-культурным таварыствам. Прыпамінаем іх прозвішчы:

Сакрат Яновіч

кандыдат у Сенат з Беластоцкага ваяводства,

Яўген Мірановіч

кандыдат у Сейм з Выбарчай акругі № 10 у Бельску-Падляшскім, мандат № 38.

ГАЛАСУЙМА НА ІХ!

У ЕДНАСЦІ

Пачатак гэтага года адзначыўся нетыповымі кліматычнымі ўмовамі. Бяснежная зіма спрыяльна ўплыла на хуткі прыход вясны.

У грамадскае жыццё нашай краіны таксама хлынуў не менш нетыповы клімат. У першыню ў такіх маштабах разгарнулася перадвыбарчая кампанія ў краіне. Усе, хто зацікаўлены выбарам сваіх прадстаўнікоў у Сенат і Сейм, пачалі барацьбу за галасы. У тым ліку і для нашых беларускіх кандыдатаў. Створаны дзесяткі праграм і перадвыбарчых дэкларацый, распаўсюджваюцца яны ў сродках масавай інфармацыі, а таксама на афішах і лістоўках.

Нават і мы, беларусы, дажыліся нетыповага дагэтуль зацікаўлення нашым жыццём, праблемамі нашай культуры, школьніцтва, рэлігіі, захавання нашай тоеснасці, без якой не можа быць паўнацэннага чалавека. Усё гэта выклікае пачуцці маральнага задавальнення, хаця і здагадваемся, што нікому не абыякавыя дзве сотні тысяч беларускіх галасоў.

Шкада толькі, што амаль не гаворыцца пра эканамічную адсталасць, пра руіну нашых вё-

(Працяг на стар. 7)

НА МЯЖЫ

АБ ПРЫГОЖАЙ І НЕПРЫГОЖАЙ

Здарылася так, што я параўнаўча нядаўна быў запрошаны ў госці. Сярод гасцей аказаліся, між іншымі, дзве пані. Калі толькі яны ўвайшлі ў кватэру, кінулася ў вочы выключнае хараство адной і брыдота другой. Прыгожая смела ўвайшла ў пакой, з нейкай перавагай над усімі, свабодна паглядзела вакол, абыйшла ўсіх, падала руку і трыумфальна глядзела на мужчын, якія выбягалі ёй насустрач і цалавалі ручку. Пасля бесцырымонна села ў самае выгоднае крэсла, з якога толькі што ўстаў адзін з гасцей. Зараз жа закінула нагу на нагу, закурыла папяросу і пачала выдзьмухваць з сябе даўжэзны струмень дыму.

Брыдкая пані вельмі нясмела ўвайшла ў пакой. З нейкай сарамлівасцю падыходзіла да прысутных і сціпла падавала ім сваю руку. Калі закончыла „абход", перапрасіла ўсіх і сказала, што яна пойдзе ў кухню, бо, быць можа, гаспадыня патрабуе дапамогі. Брыдкая пані паявілася ізноў, калі ўжо сядалі за стол, і чакала, пакуль усе пры стале рассядуцца. Прыгожая з высока паднятай галавой села за стол у цэнтральным месцы. Брыдкая выбрала месца з краю, гаворачы, што ў тракце прыёму напэўна будзе дапамагаць гаспадыні нешта даносіць на стол або збіраць непатрэбнае са стала.

Адразу кінулася ў вочы, што прыгожая не толькі заняла цэнтральнае месца за сталом, але прагнула быць у цэнтры ўвагі сабраных. І калі толькі размова сыходзіла на рэйкі, якія не мелі ніякага дачынення да яе, зараз жа ўмешвалася ў размову і старалася нацэліць яе на сваю асобу. Вельмі хутка аказалася, што прыгожая пані ездзіла ў Турцыю і выразна хацела пахваліцца сваімі ведамі аб гэтай краіне. Калі аднак я спытаў яе, колькі мільёнаў жыхароў налічвае Турцыя і якія палітычныя партыі ў ёй дзейнічаюць, прыгожая пані заявіла, што яна такімі дробязямі не цікавіцца і пачала шырока расказваць, як выглядае базар у Анкары і колькі там каштуюць кажухі і джынсы. Пры гэтым кідала маланкі на балгарскіх тамажнікаў, якія, паводле яе, з'яўляюцца „сапраўднымі вепрамі", таму што бесцырымонна лезуць у багажы польскіх турыстаў. Робяць гэта абсалютна бясрпраўна, бо вядома, што польскія турысты едуць праз Балгарыю транзітам і нейкія там балгары не маюць права да іх умешвацца. Я, зразумеўшы, што маю дачыненне са спекулянткай, далей працягваў сваю лінію і спытаў яе, колькі ў Анкары мячэцяў, ці ёсць у Турцыі праваслаўныя цэрквы або каталіцкія касцёлы. Выразна незадаволеная, прыгожая пані абсадзіла мяне катэга-

(Працяг на стар. 6)

ВЫБАРЫ'89-КАНДЫДАТЫ-ВЫБАРЫ'89

МАР'ЯН ШАМАТОВІЧ
прафесар медыцынскіх навук, дырэктар Клінікі жаночых хвароб Медыцынскай акадэміі ў Беластоку.

У пераломнай, гістарычнай для нашай краіны хвіліне прагне выкарыстаць сваё ўменне і вопыт у тварэнні новай, лепшай Польшчы.

Хоча, каб Польшча была згодным і шанаваным домам усіх яе грамадзян, сучаснай, законнай і дэмакратычнай краінай, у якой роўнасць і справядлівасць, чалавечая годнасць і патрыятызм будуць сродкам і мэтай чаканых усім грамадзянствам змен.

Будзе змагацца за тое, каб кожны чалавек, кожная сям'я, кожнае асяроддзе маглі здзейсніць свае імкненні, каб маглі жыць і працаваць у спакоі і дастатку.

З надзеяй глядзіць у будучае. Перакананы ў тым, што адзіны ўласцівы шлях палітычных паводзін — гэта супольнае вырашэнне грамадскіх і гаспадарчых пытанняў у краіне і ваяводстве. Неабходна пры тым творча выкарыстоўваць здабыткі мінулых пакаленняў, нацыянальныя і патрыятычныя традыцыі. Аб іх забываць нельга. Гэта нашыя карэнні. Яны надаюць сэнс нашаму жыццю.

Яго жыццёвы дэвіз: гуманізм у кожнай дзейнасці, клопат пра чалавека і неабыякавасць на людскую і грамадскую крыўду.

Як лекар служыць грамадству, а перш за ўсё жанчынам, дзецям, сем'ям. Паводле яго, здароўе гэта не толькі індывідуальнае дабро, але і вельмі каштоўная грамадская вартасць.

Прагне захоўваць ад знішчэння непаўторнае хараство Беласточчыны, зберагаючы яе культурную, грамадскую і экалагічную тоеснасць.

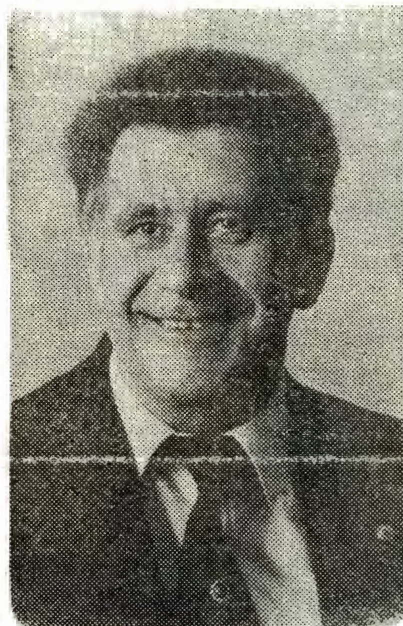
Хоча, каб усе грамадскасці Беласточчыны маглі развівацца згодна са сваімі магчымасцямі і імкненнямі.

Выказваецца за эвалюцыйны пераход да поўнага сацыялістычнага грамадства, у якім парламент будзе аўтэнтычнай, найвышэйшай уладай у дзяржаве, а падставай сістэмы будуць ідэі дэмакратыі і палітычны плюралізм.

Выказваецца за паслядоўнае рэфармаванне гаспадаркі, за радыкальную змену палітыкі ў адносінах да вёскі і сельскай гаспадаркі, за стварэнне аднолькавых умоў жыцця і працы ў горадзе і на вёсцы.

Як навуковы супрацоўнік змагаецца за прызнанне для навукі і кожнай творчай дзейнасці.

Кандыдат у сенатары з Беластоцкага ваяводства.

МЕЧЫСЛАЎ КУЛЬЧАКОВІЧ
інжынер-геадэзіст, намеснік дырэктара Акруговага геадэзійна-картаграфічнага прадпрыемства ў Беластоку.

Яго асобу ў кандыдаты запрапанавала Федэрацыя навукова-тэхнічных таварыстваў Галоўнай тэхнічнай арганізацыі (НОТ) у Беластоку.

Нарадзіўся ў 1935 г. у вёсцы Валкі (гм. Мілейчыцы). Выпускнік факультэта геадэзіі і картаграфіі Варшаўскай палітэхнікі. Працаваць пачаў у 1961 г.

Апрача прафесійнай працы займаецца грамадскай дзейнасцю ў Таварыстве польскіх геадэзістаў у Беластоку. Ад 1982 г. з'яўляецца старшынёю Ваяводскай рады Федэрацыі навукова-тэхнічных таварыстваў НОТ у Беластоку.

Адзначаецца сумленнасцю і працавітасцю. Уражлівы на людскія і грамадскія праблемы. Умела і энергічна выкарыстоўвае свае веды і арганізацыйныя здольнасці для прафесійных і агульнагрaмадскіх мэт.

Яго зацікаўленні — гэта прасторавая і камунальная гаспадарка, сельскагаспадарчы і харчовы комплекс.

У галіне экалогіі выказваецца на карысць ажыццяўлення ідэі „зялёных лёгкіх Польшчы", развіцця прамысловасці, падпарадкаванай патрабаванням натуральнага асяроддзя, разумнай водна-сцёкавай гаспадаркі.

У гаспадарчай галіне выказваецца на карысць комплекснага развіцця прамысловасці для патрэб харчовай гаспадаркі, пераапрацоўкі пладоў у рэгіёнах іх вырошчвання, паляпшэння ўмоў жыцця на вёсцы.

Яго ідэя — гэта свабода і роўнасць усіх грамадзян без ніякіх абмежаванняў і прывілеяў.

Кандыдат на пасла ў Сейм (выбарчая акруга № 9 у Беластоку, мандат № 34).

ЯЎГЕН ЧЫКВІН

нарадзіўся ў 1949 годзе ў Орлі. Закончыў Варшаўскую палітэхніку, мае дыплом інжынера чыгуначнага транспарту. З'яўляецца галоўным рэдактарам праваслаўнай газеты „Tygodnik Podlaski". Быў паслом у Сейм IX скліканння. У сёлетніх выбарах кандыдуе ў Сейм ПНР з мандату Хрысціянска-грамадскай уніі ў выбарчай акрузе № 10 у Бельску-Падляшскім.

Ян Максімюк: — Што схіліла вас прыняць удзел у палітычным жыцці?

Яўген Чыквін: — Я ніколі не з'яўляўся членам нейкай арганізацыі палітычнага характару, сваю грамадскую дзейнасць стараўся ажыццяўляць пры праваслаўнай Царкве. Моцна мяне хвалявала страта духоўных карэнняў сярод праваслаўнай моладзі. Таму я ўключыўся ў арганізаванне Праваслаўнага брацтва, 6 гадоў старшыняваў яму. Сёння Праваслаўнае брацтва мае ўжо міжнародную пазіцыю ў хрысціянскім руху. Перад папярэднімі выбарамі праваслаўная іерархія ў Польшчы палічыла патрэбным мець пасла, які б прадстаўляў інтарэсы Царквы ў Сейме. І так выбар паў на мяне.

— Ці шмат удалося вам зрабіць у напрамку вяртання праваслаўю належнай ролі ў грамадска-палітычным жыцці краіны?

— Лічу істотным тое, што панянцце „праваслаўе" пачало функцыянаваць у польскім парламенце. Дагэтуль жа ніхто ў Сейме не ўзнімаў праблем праваслаўнай часткі грамадства, скажу нават болей, мала хто з паслоў пра тыя праблемы ведаў.

Шмат часу я затраціў на тое, каб ажыццявіць распараджэнне адносна святкавання праваслаўных святаў паводле старога стылю на Беласточчыне. Мне асабіста давялося дапільнаваць Кураторыі асветы і выхавання ў Беластоку, каб яна разаслала ў школы пісьмовыя інструкцыі ў гэтай справе: вучні праваслаўнага веравызнання на свае святы з заняткаў звольнены.

(Працяг на стар. 5)

Літаратурны лісток 1

НАДЗЕЯ АРТЫМОВІЧ

* * *

згубіць кірунак дарогі
у хворыя гады
яшчэ раз шукаць сваіх вачэй
чым перамыць вочы

суседзі адплылі
а дзеці гуляюць са сляпой
сабакай
аднак жа
сляпыя гады
сляпы сон
сляпое слова
накормленае хлуснёй сэрца
чым перамыць

адкуль і куды ідзеш
глядзіш на сцэны мудрасці
і муры непрабачванняў
мужчынскі хор шукае слоў
бо ёсць
жыве мелодыя

што ўліць у далоні тваё
хоць гарызонт усё шырэйшы
выбар
не выбар
маўчанне

сцягнуць рэха праўдзівасці
глянуць можа першы раз
на жыццё

* * *

не па дарозе нам
не забярэш аднак жа
гэтага дня
з сабой
што дзень перажыты
што я
што ты
чырвонае малако
да дна
выпіта
капае ноч асцярожна
паэзія
ці знаеш
гэта толькі вечар
без канца
вечар без канца
як ЧАКАННЕ дарослых
на прысуд смерці
ці намалюю цяпло
непрадбачанае
калі можна лічбу згубіць
праз сон
за палатном матчыным
цішыня
як вытлумачыць бель
і цішыню
што яшчэ зрабіць
з забытымі забітымі
пейзажамі

* * *

Снежнае неба
дакранаецца да цёплых месцаў
мар
упаўшыя крылы неасцярожнай
птушкі
яшчэ жывыя
бура прыкідваецца спакоем
у гарадскіх снах
кашмар шнуроў
ужо не раніць цела
цела накшталт градабою
парэзаўшага другую зелень
гэты маршрут сэрца і вачэй
так добра знаёмы
гэты подых вясны
камянее
расце
да абсалютнай вышыні
распяцце на такой вышыні
нараджэннем без часу
зялёнае лісце купаецца
ў хмарах
у гарадскіх снах
кашмар шнуроў
ужо не раніць цела
белая гадзіна
адрываецца ад белай ночы
плыве па жоўтым моры
у гарадскіх снах
так праўдзівы спектакль
без акцёраў і гледачоў
жыць у жоўтых марах
тут

* * *

ці верас у цвет уваходзіць
сапраўды восенню
імгла за табой
са мной круг чэрні
і вышыта ўсё
па чужых дарогах
на памяць знаць
як прастаяць
прамаўчаць
а ўсё не так
бо я з паэзіяй сваёй
і можна плюнуць
на сляды
але калі родзіцца крыж
на ўраджайных
але голых восенях
глянь на цень
зімы
вясны
лета

МІХАСЬ ШАХОВІЧ

З цыкла „Дарогаю"

* * *

Па дарозе ў рай
Анёлы
злыя, злыя...
І той дождж
Вечны дождж на чужыне.

Па дарозе ў рай
Анёлы
важаць, важаць...
І тая боязь,
Вечная боязь — даважаць,
не даважаць.

Па дарозе ў рай
Анёлаў
многа, многа...
І зноў ласка,
Вечная ласка, нават у Бога.

* * *

На небасхіле лес,
Зачараваны лес —
Сяліба мар майго імкнення,
А недзе там,
У краіне ценяў,
Гукае рэха так збавенна.
І хмель
На плот з надзеяй улез,
Быццам паверыў у адраджэнне.
На грушы дні зязюля лічыць —
Усё не хапае і не хапае...

У адной кропельцы вады
Плыні ракі не затрымаеш.

ПРАПАНУЮ АДНО ЗНАЁМСТВА

Ірландскі пісьменнік Джэймс Джойс (1882-1941) з тых нешматлікіх мастакоў слова, якія адкрылі для літаратуры новыя землі ды ўстанавілі на іх уласныя непарушныя правы. Імя Джойса назаўжды застанецца звязанае з раманам „Уліс", бадай ці не самым выдатным творам літаратуры XX стагоддзя, які Джойс пісаў на працягу сямі гадоў, безупынна шліфуючы і ўдасканальваючы яго канчатковую версію. Выхад „Уліса" ў свет, у лютым 1922 года ў Парыжы, стаўся повадам для міжнароднага літаратурнага скандалу. Адкрытая трактоўка сексуальнага матыву і смелае карыстанне лексікай, якая дагэтуль лічылася нецэнзурнай і нелітаратурнай выклікалі абвінавачанні Джойса ў амаральнасці, а надзвычай складаная форма твора і нязвыкласць пісьменніцкай тэхнікі многіх наводзілі на падазрэнне, што аўтар „Уліса" з'яўляецца літаратурным маньякам, якому памяшалася ў мазгах. На той час толькі лічаныя асобы ўгледзелі ў аўтары „Уліса" літаратурнага генія, а ў самой кніжцы наватарства формы агромнага значэння і глыбокі філасофскі змест.

Сягоння ўжо не знойдзецца ні адзін літаратуравед, які б аспрэчваў непрамінаючае значэнне „Уліса" для літаратуры, не рызыкуючы паставіць сябе пад закідамі ў неадукаванасці і некампетэнтнасці. Штогод і без таго неабсяжная крытычная літаратура наконт „Уліса" ўсё папаўняецца свежымі загалоўкамі, штогод студэнты англістыкі на амаль усіх універсітэтах вучацца азаў мадэрнай літаратурнай эстэтыкі на падставе гэтай кніжкі Джойса. „Уліс" заваяваў трывалае прызнанне ў інтэлектуальных колах, сярод жа так званых „звыклых чытачоў" куды больш такіх, якія нешта пра „Уліса" чулі або толькі памкнуліся яго прачытаць, чымсьці такіх, якія сапраўды адолелі яго поўнасцю. Справа тут перад усім у высокай патрабавальнасці Джойса ад чытача, да якога аўтар „Уліса" ставіўся надзвычай сур'ёзна і трактаваў як інтэлектуальна роўнага самому сабе. Справа таксама і ў праграмах эстэтычнай адукацыі масавага чытача, літаратурны густ якога школы заўзята фармуюць на аснове трэцяраднай літаратуры. „Уліс" патрабуе актыўнага чытача, якому даспадобы інтэлектуальны пошук. Падарожжа праз лабірынты прозы Джэймса Джойса, як падарожжа Уліса-Адысея праз Міжземнае мора, выстаўляе падарожніка-чытача на шматлікія небяспекі і выпрабаванні, перш чым вярнуць яго ў сваю Ітаку.

Прапаную чытачам літаратурнага лістка знаёмства з фрагментам чатырнаццатага эпізоду „Уліса" ў сваім перакладзе. Лічу патрэбным даць некалькі паясненняў адносна кантэксту і характару прадстаўленай сцэны. Галоўны герой „Уліса", дублінскі жыд Леапольд Блюм, надвячоркам наведвае радзільную клініку доктара Хорна, каб даведацца пра здароўе аднае свае знаёмае, якая вось-вось мае разрадзіцца. У сталовай клінікі Блюм сутыкаецца з групай маладых людзей, якія выпіваюць і вядуць вучоны дыспут даслоўна пра ўсё, што датычыць сексу ў яго „грамадскай функцыі", гэта значыць у той, якая вядзе да размнажэння і прадаўжэння чалавечага роду. Апладненне, развіццё плоду, цяжарнасць, роды, мацярынства, паталогія цяжарнасці, маральныя і тэалагічныя аспекты размнажэння чалавецтва — усё гэта і шмат якія іншыя праблемы дэталёва і глыбока асвятляюцца ў гэтым невераго̄дным па мастацкай задуме і яе ўвасабленні эпізодзе. Ды ўсё-такі, нягледзячы на энцыклапедычную вычарпальнасць тэмы „аплодненне-нараджэнне", трэба сцвердзіць, што адыгрывае яна другарадную ролю перад асноўным філасофскім матывам эпізоду, якім лічу суадносіны паміж літаратурай і рэчаіснасцю, паміж словам і актам, які слова адлюстроўвае. На моўным узроўні эпізод складаюць майстэрскія і лінгвістычна аўтэнтычныя стылізацыі пад аўтараў і асноўныя перыяды развіцця англійскай літаратуры і мовы, пачынаючы ад ранняга сярэдневякоўя, а канчаючы дзікім дублінскім сленгам пачатку XX стагоддзя. Разглядаючы небагатую на вонкавыя падзеі сцэну ў ракурсах падмяняючых адзін аднаго стыляў, Джойс падводзіць нас да думкі, што ніводзін з іх не надзелены магчымасцю раскрыцця абсалютнай праўды: кожны з іх настолькі раскрывае праўду, наколькі адначасова яе засяняе. Абмежаванні мовы ў раскрыцці рэчаіснасці з'яўляюцца асноўнымі чалавечымі абмежаваннямі. Акт нараджае слова але ў нашым зямным свеце Бацька-Акт і Сын-Слова не ёсць адзінасутнымі. Працягваючы гэтую рэлігійную метафару, можна сказаць, што літаратура ёсць безупынным абрадам хрышчэння рэчаіснасці словам, але нават „Уліс" са сваёй магутнасцю і красою творчага здзяйснення не ў змозе змыць першародны грэх і паяднаць слова з актам, з якога слова нараджаецца.

Вядома ж, у перакладзе немагчыма перадаць усе тыя асацыяцыі, якія арыгінал выклікае ў англамоўнага чытача. У пераказе формы твора перакладчык вымушаны пакарыстацца больш ці менш адвольнай стылізацыяй, гістарычная аўтэнтычнасць якой, прызнаюся адразу, невялікая. Справа тут, між іншым, у несупадзенні гістарычнага развіцця англійскай і беларускай моў. Заўвага, мабыць, лішняя, але няхай ужо застанецца. Дадам толькі, што ў прадстаўленым на 4 старонцы фрагменце Джойс імітуе стылі, характэрныя англійскай літаратуры XIV і XV стагоддзяў, у прыватнасці, стылі Джона Мандэвіла і Томаса Малары.

Ян Максімюк

(Фрагмент чатырнаццатага эпізоду)

Чалавек той, які ў дом гэны прыбыў, прамовіў тады да павітухі і пытаў у яе, як маецца жанчына тая, што ляжыць там на пасцелі радзільнай. Павітуха яму адказала, мовячы, што тры дні ўжо будуць, як яе болі жаночыя схапілі, і што роды цяжкімі будуць і нясцерпнымі, але цяперака ў хвіліну любую спадзявацца іх можна. Дадала да таго, што шмат родаў жаночых ужо бачыла, але ніколі так цяжкіх, як роды гэнай жанчыны. Затым рэч цэлую распавяла яму, які некалі паблізу гэнага дому пражываў. Чалавек слоў ейных слухаў і дзіву даваўся на пакуты гаротныя родаў жаночых, якія ім мацярынства прыносіць, а і цікава на аблічча ейнае пазіраў, якое кожнаму мужчыну маладым падалося б. а ўсё-ткі пасля доўгіх гадоў яна дзеўкаю прыслужнаю астаецца. Дзевяць разоў па дванаццаць адліваў месячнай крыві насміхаецца над ейнай бяздзетнасцю.

А калі яны размаўлялі, брамы замчышча адчыніліся і данеслася да іх гамана бязладная, быццам ад многіх, што застолле там спраўляюць. І да мейсца таго, што стаялі, наблізіўся рыцар малады і вучоны, Дыксанам кліканы. Вандроўнік той, Леапольд, знаёмства з ім быў звёў папярэдне, бо надарылася так, што справу з сабою мелі ў доме міласэрнасці, дзе той рыцар вучоны расклаўся на папас, а вандроўнік Леапольд прыйшоў туды загаіць рану балесную, нанесеную ў грудзі яму кап'ём гадкага і страшэннага цмока, на якую той прыклаў бальзам з солі лятучай і ялею ўчынены, каб яго да здароўя вярнуў. А цяперака мовіў яму, каб увайшоў у замак гэны і ўвесяліўся з імі, якія там прабывалі. А вандроўнік Леапольд, чалавекам растаропным і хітрым будучы, сказаў яму, што ў іншае мейсца падаецца. Таксама ж і дама меркавала, як і ён, і папракнула вучонага рыцара, хоць кеміла добра, што вандроўнік рэч хлуслівую сказаў, на хітрасць пусціўшыся. Але ж рыцар вучоны і слухаць не схацеў ні супраціву, ні дамы ўгавору, ні перашкоду нораву свайму спазнаць, а сказаў, што замак гэны цудоўным ёсць. І вандроўнік Леапольд у замак гэны ўвайшоў, каб спачыць сабе крыху, бо члены меў натруджаныя дужа блуканнямі па краінах размаітых і службаю для Венеры.

А ў гэным замку стаяў стол з дрэва бярозавага з Фінляндыі і падтрымлівала яго карлікаў чацвёра з тае краіны, аднак жа ніводзін з іх не зрушыцца болей, бо чары на іх наклалі. А на гэным стале ляжалі мячы страшэнныя і нажы, якія выкавалі ў пячоры агромнай гарбеючыя дэманы з белага полымя і асадзілі іх у рогі зуброў і аленяў, што размнажыліся там на здзіў надзвычайны. І быў там посуд, магіяй чараўніка Магоўнда з марскога пяску і паветра ўчынены, у які дзьме ён, каб ажно пухірыўся. А стол багата і шчодра ежаю і пітвом заставілі, так, што ніхто болей багатага і болей шчодрага і прыдумаць бы не змог. І было там начынне адно з бляхі сярэбранай, якое толькі ўмельствам раскрывалася, а ў ім рыбы дзівосныя ляжалі, якія галоў не мелі, хоць недаверкі скажуць, што такога быць не можа, покуль не забачаць, што тым не меней так яно і ёсць. І рыбы тыя ў вадзе алеістай ляжалі, якую з партугальскай краіны прывозяць, для прычыны ейнай тлустасці, падобнай да сокаў з прасаў аліўных сплываючых. І яшчэ дзівам для вачэй у замку тым была рошчына з ураджайнага зерня пшанічнага з Хальдэі, магічнай моцаю ўчыненая пры дапамозе такіх духаў гняўлівых, што ў яго заклінаюць, каб брыняла быццам гара разлеглая. І вучаць там вужакі, каб з зямлі выходзілі і навіваліся на тычкі высокія, а з лусак вужакаў тых варацць пітво як мёд салодкае.

І рыцар вучоны наліў шляхетна народжанаму Леапольду глыток напітку, а затым абдзяліў і ўсіх, што там былі, каб пілі з сабою. А шляхетна народжаны Леапольд прыўзняў сваё забрала, каб яму ўгадзіць, і перад усімі адпіў толькі для прыліку, бо ніколі моцных напіткаў не піў, затым чару адставіў і потайкам апаражніў ейную частку вялікшую ў шкляніцу суседа свайго, які хітрасці такой не ўгледзеў. І засеў ён з імі ў замку гэным, каб адпачыць сабе хвілю якую. Дзякуй хай будзе Усемагутнаму Богу.

Тым часам сястра тая добрая на парозе прыпынілася і стала ўпрашаць іх хвалаю Ісуса Господа Нашага, каб пакінулі пагулянку сваю, бо ж над імі была асоба адна, што дзіцятка неўзабаве спадзявалася, дама высокага роду, якой часіна хутка набліжалася. Сэр Леапольд крык з вышыні яруса дачуў і пацікавіўся, чый жа крык то быў, дзіцячы мо ці жаночы. І дзіву даюся, мовіў ён, што канца таму няма. Мяркую, што трывае тое праз меру. І насцярогу ўраз займеў, бо ўбачыў аднаго вольнага кмета, па клічцы Ленеган, са свайго боку стала, які старэйшым быў за ўсіх іншых, і для прычыны тае, што абодва былі ваярамі праведнымі і подзвігі пароўну харобрыя іх раднілі, а яшчэ і таму, што той быў старэйшым, прамовіў да яго з лагодаю вялікаю. Запраўды, мовіў ён, часу няшмат праміне, а разродзіцца яна з ласкі Божай і ўвесяліцца дзіцянём сваім, бо ж чакала на здзіў доўга. А вольны кмет, што быў выпіў за тое, сказаў: Чакае яна, што кожная хвіліна будзе для яе наступнаю. І тут жа за чару ўхапіўся, што перад ім стаяла, паколькі ніколі не прагнуў, каб піць яго ўпрашалі або намаўлялі, і мовіў: Вып'ем цяперака і ўвесялімся душою, так мовячы, глынуў да дна за здароўе іх абодвух, бо чалавекам быў надзвычай шчырым ва ўцехах сваіх. А сэр

Леапольд, які госцем быў найшчырэйшым з усіх, якія калі-кольвечы ў пакоях схаляроў засядалі, і сэрца найлагоднае і найспагаднае маючы сярод тых, якія калі-кольвечы далоню клапатлівую пад курыцу клалі, а яшчэ і рыцарам самым справядлівым будучы на свеце з ліку тых, якія калі-кольвечы даспадобныя паслугі дамам высакародным аддавалі, ветліва з кубка свайго да яго адпіў. Аб жаночай долі дакучнай думаючы даволі.

Цяперака скажам слоў колькі пра кампанію тую, што там была, заўзятую дужа, каб напіцца не ў змогу. Па баках стала абодвух схаляры радком пасядалі, дык знача, Дыксанам кліканы малодшы лекар у Святой Марыі Міласэрнай, а з ім дружбакі ягоныя Лінч і Мадэн, медыкі абодва, і той вольны кмет, якога клічуць Ленеганам, і адзін з Альба Лонга, іменем Кротэрс, і Сцівен малады, што паставу манаха ўбогага меў і ва ўзгалоўі стала засядаў, і яшчэ Кастэла, якога людзі празвалі Таўкачом Кастэлам для верхаводнага нораву ягонага здавён апяванага (а спасярод іх усіх той стрыманы Сцівен малады найболей быў ахмялелы і ўсё яшчэ мёду патрабаваў), а побач лагодны сэр Леапольд. Але чакалі яшчэ на маладога Малакія, які быў пакляўся, што прыйдзе, хоць некаторыя, нічога добрага не надумаўшы, казалі, што прысягу сваю ён парушыў. А сэр Леапольд засядаў там супольна з імі, бо прыязнь вялікую меў для сэр Саймана і ягонага сына, Сцівена маладога, і для таго, што знямога яго агарнула пасля вандровак далёкіх, а і для тае прычыны, што гасцявалі яго там самым годным ухвалення чынам. Спагада яго прыгнала, любоў на вандроўку падбівала, неахвота на месцы трымала.

А былі яны схалярамі праведнымі і з глуздам. І ён слухаў, як думкі свае адзін супроць аднаго выкладалі, а рэч ішла аб нараджэнні і праведнасці, і Мадэн малады погляд трымаў, што ў справе такой жанкі не павінны паміраць (як тое надарылася леташняга года жанчыне адной з Эбланы ў доме Хорна, якая са свету гэнага зышла ўжо, а ў ноч самую перадапошнюю ўсе кастаправы і пілюльшчыкі кансілію вучоную над ёю адбывалі). І мовілі яны далей, што жыць яна павінна, бо ж сказана было ў пачатку, так мовілі, што жанчына ў муках нараджаць будзе, і для тае прычыны тыя, якія думку ягоную раздзялялі, пацвердзілі, што праўду Мадэн малады сказаў, бо ў сумленні сваім ён супроць смерці ейнай быў. І нямала было такіх, а з імі і Лінч малады, якія ўсумніліся, ці свет сягоння пад праведным кіраваннем застаецца, хоць інакшы ён ніколі і не быў, і хоць просты народ верыць у справядлівасць, то ўсё-ткі ні права, ні ягоныя суддзі ніякага леку на яго не знайшлі. Хай Бог адплату за крыўды спашле. Ледзь ано тое сказаў ён, як усе закрычалі, не, на Мацер Нашу Прачыстую, жанчына жыць павінна, а дзіцятка памерці. Ажно пабледлі яны прытым ад запальчывасці спрэчкі свае, а таксама ж і ад напітку, але вольны кмет Ленеган ахвотна стаў ім піва падліваць, каб прынамсі вяселля ім не збывала. Тады Мадэн малады справу цэлую ім паказаў, а калі распавёў, як яна мёртвай была і як ейны муж добры, веру святую ў пашане маючы і за радаю паломніка ды жабрака ідучы, а таксама ж дзеля прысягі, якую перад святым Ультанам з Арбракана даў, памерці ёй не даваў, смутак надзвычайны іх усіх агарнуў. Яму на тое Сцівен малады такімі словамі адказаў: Нараканні, спадары, нярэдка чуваць сярод людзей свецкіх. Дзіцянё і радзіцелька абое сягоння ўсхваляюць Створца свайго, адно у змрочнай бездані, другое ў агні чысцілішча. Але, напрамілы Бог, што сказаць пра тыя Богам дапушчаныя душы, якіх ноччу мы не выпускаем, і грэх тварым супроць Духа Святога, Бога Самога, Госпада і Жыцця Прыпасіцеля? Бо ж, спадары, насалода наша кароткая. Мы толькі прычына для тых стварэнняў малюсенькіх, што ў сабе носім, а натура інакшыя мэты мае, чымсьці мы іх маем. Тады сказаў Дыксан малады да Таўкача Кастэла, ці ведае ён, якія то мэты ёсць. Але той быў выпіў замнога і ано толькі змог яму сказаць, што зганьбаваў бы жанчыну любую, будзь яна замужняю, цнатліваю ці наложніцаю, калі б яму так надарылася, што трэба было б даць волю прыступу пажадлівасці. На тое Кротэрс з Альба Лонга заспяваў складзеную Малакіем маладым пахвалу таго звера-аднарога, што раз на тысячагоддзе прыбывае з тым рогам сваім, хоць тое іншае таксама яму тырчыць увесь час, а то для прычыны насмешак, якімі з яго пацвельваюць зласліва, і беручы ў сведкі ўсіх гуртам і кожнага паасобку ды прысягаючыся перад святым Кутасіем, струманту мужчынскага апекуном, апавясціў, што рэч усялякую ўчыніць ён можа, якая чалавеку ў змозе. Тут рассмяяліся весела ўсе, хоць не Сцівен малады ні сэр Леапольд, які не пасмеў ніколі адкрыта пасмяяцца для прычыны гумару асаблівага, якога не хацеў адкрыць, а таксама ж і для прычыны шкадобы для тае, што плод жывата прынасіла, кім-кольвечы яна б была і дзе-кольвечы. Тады Сцівен малады стаў ім мовіць пра маці Царкву, якая адрыне яго ад свайго ўлоння, пра кананічнае права, пра Ліліт, патронку абортаў, пра ўздуццё, выкліканае ветрам зерня яркасці або патэнцыяй крывасмочных губ на губах, або, як гавора Вергілій, уплывам захаду або пахам стакроткі, або калі пакладзеш яе пры жанчыне, якая толькі што з мужам сваім у пасцель лягла, effectu secuto, або выпадкам у вадзе, у якой жанчына абмываецца, згодна з поглядамі Авероэса і Майсея Майманіда. Сказаў ім яшчэ, як у канцы месяца другога душа чалавечая ўсяляецца і як наша Маці Святая ўсе душы ў сабе памнажае для вялікай хвалы Божай, падчас калі маці зямная, што была ано самкаю, каб нараджаць як звярына, павінна агідна памерці згодна з правам Царквы, як гавора той, што пячаць рыбака трымае, святы Пётр, скала, на якой Святую Царкву на векі вечныя збудавана. Тады бакалаўры тыя ў сэр Леапольда спыталі, ці ён у выпадку такім асобу ейную пад небяспеку паставіў бы, жыццём рызыкуючы, каб жыццё ўратаваць. У растаропнасці розуму свайго ён адказаў, каб усім угадзіць, ды, руку на бараду паклаўшы, мовіў стрымана, як было ў звычаі ягоным, што ведама яму, як чалавеку свецкаму, які медыцынскае ўмельства ўпадабаў, што добра дзеецца, калі Маці Царква адным махам даніну за нараджэнне і смерць бярэ, і такім чынам хітра пытання іхняга пазбег. Праўда то найшчырэйшая, сказаў Дыксан, і, калі не памыляюся, слова важкае. Што пачуўшы, Сцівен малады надзвычайна ўсцешыўся і ўсчаў запэўніваць, што той, хто бедаку адбірае, Богу ўдзяляе, бо дзікім ставаўся, калі ап'янеў, і тое аб'явілася неўзабаве.

Але сэр Леапольд панурым заставаўся, нягледзячы на словы тыя, для прычыны такой, што далей спагаду меў для таго трывогу пасяляючага крыку жанчын пры родах, а і таму яшчэ, што нагадаў сабе жонку сваю праведную Мэрыян, якая яму дзіцё адзінае мужчынскага полу нарадзіла, а яно памерла на адзінаццатым месяцы жыцця свайго і ніводзін чалавек ва ўмельстве тым абучаны не змог адвярнуць так змрочнага наканавання. А сэрца ейнае болем шчымлівым было працятае пасля тае нягоды злое, і на пахаванне звязала яму каптанчык гожы з воўны ягняці, што кветкай у статку было, каб не прамёрз дашчэнту, калі голы будзе там ляжаць (бо было тое пасяродку зімы), і цяперака сэр Леапольд, які ад цела свайго нашчадка мужчынскага не меў, спаглянуў на яго, на сына сябра свайго, і ахінуўся горам сваім, радасць сваю праміну ўшую спамінаючы, а засмучоным будучы, што лёс яму не даў сына з так шляхетнай мужнасцю (бо ўсе вакол высакародныя прыкметы ў ім прызнавалі), у не меншай меры Сцівенам маладым турбаваўся, які жыў распусліва ў кампаніі тых гультаёў і цноты свае з курвамі губляў.

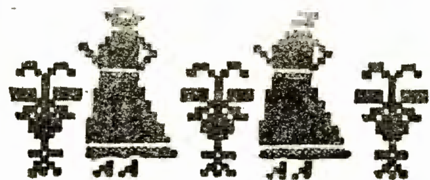
У тую ж хвіліну Сцівен малады напоўніў кубкі ўсе, якія пустымі стаялі, так што няшмат ужо засталося б, калі б болей растаропныя сваіх не засланілі ад яго, які падмаўляў іх вельмі настойліва, малітву ўзносячы за Найвышэйшага Сьвятара і выпіць прапануючы за памыснасць вікарыя Хрыстова, які, паводле слоў ягоных, быў таксама і вікарыем Брэй. Цяперака вып'ем, мовіў ён, з чары гэнай і глынем гэны мёд, які не ёсць, запраўды, часткаю цела майго, але ўцяленнем мае душы. Пакіньце хлеба кавалак тым, якія самім хлебам жывуць. Не трывожцеся, што не хопіць вам чаго, бо гэнае суцешыць вас болей, чымсьці інакшае засмуціць. Пагляньце сюды. І паказаў ім бліскучыя кружкі даніны і залатароў паперыны, вартыя два фунты і шылінгаў дзевятнаццаць, якія займеў, як ім сказаў, за песеньку, якую склаў. Усе захапіліся багаццем відавочным там, дзе раней недастатак вялікі лютаваў. А словы ягоныя на той час такімі былі: Ведайце, людзі ўсе, мовіў ён, што з руін часу пабудавана селішча вечнасці. Што ж гэнае знача? Віхор пажадлівасці ломіць цярноўнік, але пасля змяняецца ён з цёрну ў ружу, што з крыжа часу вырастае. Цяперака зважайце. У жаночым жываце слова стаецца целам, але ў духу Створца ўсё, што цялеснае і праміна ючае, стаецца словам, якое не праміне. Гэнае ёсць пасляствярэннем. Omnis caro ad te veniet.

Пераклаў з англійскай
Ян Максімюк

effectu secuto (лац.) — тут: каб паспрыяць выніку;

Omnis caro... (лац.) — Усё жывое да цябе прыйдзе.

БРЫЛЬЯНТ У КАРОНЕ

(Працяг са стар. 1)

працягу гэтага дарастання каля 1500 разоў, у тым ліку 3 разы былі на гастролях за граніцай, а так наогул то ведаюць іх далёка за межамі нашага ваяводства. Ездзілі, не шкадуючы сіл, несучы сваю родную песню і ў польскае асяроддзе, паказваючы яе хараство і жывучасць. Калісь вярталіся з Алецка, расказвае Ніна Мушынская. Выязджалі, калі было цёпла, а калі ўжо трэба было вяртацца, неспадзявана пахаладала. Жанчыны папрасілі, каб на грузавік, якім везлі іх дахаты, накідалі сена. Неяк улезлі ў гэтае сена, было крыху цяплей. Аднак у Гарадку шафёру давялося выносіць на руках паўзамерзшых жанчын.

Відаць, з песняй лягчэй ім жыць! Нават у горы, у страшэннай бядзе песня ім памагае. Пару гадоў таму назад Ніна Мушынская пахавала свайго сына-інжынера, які працаваў у Іраку. Тады асунулася, раптоўна пастарэла. Але да спеваў вярнулася, бо без песні не ўмела ўжо жыць. Вярнулася — і зноў памаладзела, і зноў стала сэрцам калектыву.

Расчуленая Ніна Мушынская прымае віншаванні.

Гарадоцкія жанчыны і іх музычны кіраўнік Сцяпан Копа.

„Мы наштодзень то і пасварымся няраз, але ў нас такая дружная сям'я, як адзін памагаем, калі ў каго здарыцца няшчасце, — гаворыць Марыя Міруць. — Вы чулі напэўна, якая бяда здарылася ў 1987 годзе ў Ірыны Паўлючук? Вось яе адзіная дачка ляцела тым самалётам у Нью-Йорк, які разбіўся 9 мая. Што перажыла Ірына, цяжка апісаць. Засталася адна як палец. Нават унучачку адзіную ўжо забралі ў Амерыку. Неяк угаварылі мы Ірыну, каб ізноў пачала спяваць. Але кожны раз перад выхадам на сцэну мусіць выплакацца".

Думала я аб тым, што сказалі сяброўкі Ірыны Паўлючук, тады, калі зацягвала яна журботна-журботна: „Купалінка, Купалінка, цёмная ночка, цёмная ночка, а дзе ж твая дочка..." На твары маці блукала разгубленая ўсмешка, і мне здалося на момант, што гэта яна, Ірына, вандруе па лесе (бо і сапраўды на сцэне былі бярозкі і ядлоўцы), гукаючы сваю заўчасна загінуўшую дачушку... А жанчыны „пускалі" па сцэне, быццам па рацэ, дзявочыя вянкі...

Урачысты канцэрт вядзе Тамара Бурачэўская, дырэктар Гарадоцкага дома культуры. Ва ўсім тут відаць яе вялікі ўдзел. Зачытвае віншавальныя тэлеграмы. Сыплюцца прывітанні, узнагароды, сувеніры. Вітаюць: старшыня ГП БГКТ Алесь Баршчэўскі, першы сакратар Гміннага камітэта ПАРП Юры Цыванюк, дырэктар Ваяводскага дома культуры Казімір Дэркоўскі, дырэктар Бельскага дома культуры Сяргей Лукашук, начальнік гміны Яўген Паплаўскі, дырэктар гарадоцкай школы і іншыя. ГП БГКТ прызнала калектыву 210 тысяч, Ваяводскі дом культуры: калектыву 50 тысяч зл. і 20 тысяч зл. Сцяпану Копе, а да таго свежы нумар „Дыскусіі" з успамінамі Ніны Мушынскай, канверт ад прэзаса мясцовай ГС — і г.д.

Але найбольш мяне ўзрушыў момант, калі сяброўкі-спявачкі з суседняй (і незаможнай у параўнанні з Гарадком вёскі Мелешкі) разам з кветкамі ўсунулі ў рукі разгубленай Ніны Мушынскай канверт з грашыма.

Уручаюцца ўзнагароды. Ад Прэзідыума ВРН: Залаты значок „Заслужаны для Беласточчыны" — Галене Кот, ад міністра культуры і мастацтва: значок „Заслужаны дзеяч культуры" — Яніне Налівайка, Марыі Салагубе, Раісе Дылько і Надзеі Парэмбскай, а хору — Дыплом міністра культуры і мастацтва. Дырэктар Аддзела культуры і мастацтва Ваяводскай управы прызнаў дзве індывідуальныя ўзнагароды — Ніне Мушынскай і Ніне Цыванюк, а таго ж яшчэ зборную ўзнагароду ўсяму калектыву.

І зноў ажывае сцэна. На гэты раз выканаўцы ў новых касцюмах, якія былі зроблены спецыяльна для гарадоцкіх жанчын у мінулым годзе, а грошы на іх даў начальнік гміны, ну і БГКТ. а як жа, дапамагло. І льюцца песні: „Ці я ў полі не калінай была", „Ой, у полі тры крынічанькі", „Нэсэ Галя воду", „Гарадоцкія частушкі", „Дзяўчына-сэрдэнька", жартоўная „То не горад і не вёска"... А Юрка Налівайка напомніў нам сваім прыемным голасам песні-лаўрэаткі „Кветка-папараць" (лаўрэатка з 1987 года), „Песню маці" (лаўрэатка з 1988 года) і іншыя, часта вядомыя ўжо слухачам песні.

Пасля, як заўсёды ў гасцінным Гарадку, быў багаты пачастунак. А торт дык прывезлі аж з Варшавы, з гасцініцы „Вікторыя". Дзяліла яго калектыўна аж 13 асоб.

З прывітальным словам выступіў Алесь Баршчэўскі, старшыня ГП БГКТ.

* * *

Алесь Барскі ў сваім прывітальным слове сказаў: „Калі б БГКТ мела карону, то гэты калектыў свяціў бы найлепшым брыльянтам". Застаецца толькі дадаць, што на брыльянт гэты гарадоцкія жанчыны зарабілі ўласнай працай.

Ада Чачуга
Фота Сільвестра Яроцкага

ЯЎГЕН ЧЫКВІН

(Працяг са стар. 1)

Я таксама ўнёс папраўку да праекта прынятага нядаўна закону аб суадносінах паміж каталіцкім Касцёлам і дзяржаваю ў тым пункце, які закранаў справу так званай пасляуніяцкай маёмасці. Гэта непасрэдна адносілася і да інтарэсаў праваслаўнай Царквы, бо праект закону даваў Касцёлу права ставіць прэтэнзіі адносна тых праваслаўных святыняў, якія ў мінулым нейкі час былі уніяцкімі.

— Што вы лічыце самым істотным у далейшай сваёй дзейнасці?

— Калі буду выбраны, дык буду дабівацца на форуме польскага парламенту таго, каб юрыдычнае палажэнне праваслаўнай Царквы ў Польшчы грунтавалася на падобным законным акце, які нядаўна быў прыняты адносна Касцёла. Каб праваслаўе сапраўды было ў пашане і мела дзеля таго патрэбнае законнае забеспячэнне. Дагэтуль палажэнне Царквы грунтуецца на рэпрэсійным законе, прынятым яшчэ ў 1939 годзе, які шмат у чым абмяжоўвае самастойнасць Царквы ва ўнутраных яе справах.

— Дык чаго болей у жыцці палітычнага і рэлігійнага дзеяча: асабістага задавальнення ці прыкрасці?

— Адно мяжуецца і сплятаецца з другім. Мае асабістае задавальненне выклікае, напрыклад, факт наладжання блізкіх сувязяў з рускай праваслаўнай Царквою. Лічу для сябе гонарам тое, што я мог прыняць удзел у святкаванні 1000-годдзя хрышчэння Русі. З самай сваёй палітычнай дзейнасці задавальненне, можа, крыху менш. А прыкрыя моманты перш за ўсё ў сямейным жыцці: палітычна-грамадская дзейнасць адбірае столькі часу, што дома бываю не болей як госцем, як кажуць мае дзеці Міхал, Юрка і Марыя. Фактычна, тут адчуваю сябе вінаватым.

БЕЛАРУСЫ І ВЫБАРЫ

Хачу прыпомніць сённяшнім выбаршчыкам, што ўпершыню беларусы прыступілі да выбараў у польскі Сейм і Сенат у 1922 годзе. Выбарчай акцыяй кіраваў Беларускі цэнтральны выбарчы камітэт у Вільні. У гэтых выбарах беларусы атрымалі 11 пасольскіх і 3 сенатарскія мандаты.

К. Сідаровіч

НА МЯЖЫ

(Працяг са стар. 2)

рычным сцвярджэннем: „Pana, widzę, interesują jakieś dziwne drobiazgi. Przecież człowiek nie jedzie za granicę aby zajmować się polityką albo religią...

На маё пытанне, чым павінен чалавек цікавіцца за мяжой, пані выцягнула з сумачкі люстэрка, паправіла нешта пры сваім носе ды валасах і, выразна незадаволеная, адказала: „Trzeba samemu pojechać za granicę, to wtedy się zobaczy". І далей так, як бы толькі яна адна сярод гасцей была разумная, пачала перадаваць дакладна тое, што яна сказала нейкім там асобам і што тыя асобы сказалі ёй. З гэтага расказу вынікала адназначна, што тое, што гаварыла яна тым асобам, было вельмі разумнае, а тое, што адказвалі ёй асобы, было вельмі прымітыўнае.

Чым болей і даўжэй я слухаў прыгожую паню, тым рабілася яна ўсё больш брыдкая. Думаю, што так, як я, думалі амаль усе сабраныя. Адчула гэта і катэгарычная пані, бо ўрэшце, здорава падпіўшы, калі госці пачалі гаварыць аб справах, якія з гэтай паняй не мелі ніякай сувязі, пані злосна заявіла: „Cóż to, nie jestem tutaj nikomu potrzebna?"

Прыглядаўся я таксама і пані брыдкай. Калі сусед спытаў пра яе працу, яна з выключным лаканізмам і сціпласцю расказала пра навуковы інстытут, у якім працуе. Гаворачы аб інстытуце, абыходзіла сваю асобу. Толькі мімаходам успомніла, што была цэлы год у Амерыцы на стажыроўцы. Пахваліла амерыканскую тэхніку і крытычна адазвалася аб некаторых аспектах амерыканскага грамадскага жыцця. Калі я яе спытаў аб амерыканскіх геаграфічных, этнічных і палітычных рэаліях, дала мне настолькі глыбокія і арыгінальныя адказы, што я іх слухаў з зацікаўленнем, хаця часткова гаварыла яна аб тым, з чым я ў Амерыцы сам сутыкнуўся і асабіста пазнаёміўся.

Слухаючы прыгожую і брыдкую, я зразумеў, што першая кахае сябе ў свеце, а другая кахае свет у сабе. І чым больш я глядзеў і слухаў адну і другую, тым болей прыгожая станавілася брыдкай, а брыдкая — прыгожай. І гэта толькі ўмацавала мяне ў перакананні, што чалавечае харство — гэта з'ява не знешняя, а ўнутраная.

Калі разыходзіліся госці, амаль усе мужчыны падыйшлі, каб развітацца з пачатку да „брыдкай" пані, а пасля толькі да „прыгожай". Зразумела, што „прыгожая" гэта заўважыла і падсумавала нашае захаванне заўвагай аб тым, што ўсё меней людзей ведае пану сапраўдным брыльянтам. Не мела рацыі, наш вечар сведчыў аб чымсьці адваротным.

Алесь Барскі

ПАДАРОЖЖЫ ЭЛІЗЫ АЖЭШКА Ў БЕЛАВЕЖУ

Вядомая польская пісьменніца Эліза Ажэшка (1841-1910) некалькі разоў у сваім жыцці наведала Белавежскую пушчу. Першы раз прыехала сюды ў жніўні 1898 г. Гасцявалі яе (за гэтым і наступнымі разамі) Казіміра і Клеменс Крушэўскія. Казіміра была сяброўкай пісьменніцы. Яе муж працаваў у Белавежы памочнікам загадчыка пушчы. Пані Эліза правяла ў Белавежскіх нетрах амаль цэлы месяц.

У лісце да М. Канапніцкай (з якой пасябравала яшчэ ў дзяўчынскія гады), пісаным 5 верасня 1898 г. у Гродне, Э. Ажэшка паведамляла, што наведала ўзгорак, на якім ставіў паляўнічыя палаткі Стэфан Баторый, была таксама ва ўрочышчы Замчыска, дзе бачыла раскопаны могільнік.

Шмат задавальнення даставіў пісьменніцы візіт вядомага філосафа і філолага, граф. Вінцэнта Лютаслаўскага, які, даведаўшыся ў Гродне, што Э. Ажэшка знаходзіцца ў Белавежы, спецыяльна сюды прыехаў, каб з ёю сустрэцца. Спаткаў яе ў Будах, дзе абое правялі доўгую размову на літаратурна-філасофскія тэмы.

Першае знаходжанне Э. Ажэшка ў Белавежскай пушчы даставіла ёй шмат незабыўных уражанняў. Мілая атмасфера ў доме Крушэўскіх і чароўнасць першабытнага лесу дазволілі пісьменніцы адарвацца ад штодзённых клопатаў і свежай яшчэ памяці аб памершым няпоўных два гады раней другім мужу, Станіславе Нагорскім. Пісьменніцкія намеры, якія паявіліся ў Э. Ажэшка падчас гэтага знаходжання, крышталізаваліся крыху пазней. У спамянутым ужо лісце да Канапніцкай скардзілася, што мае „мала фізічных сілаў", „збунтаваныя нервы" і „баляць вельмі рукі".

Два наступныя візіты ў Белавежы Э. Ажэшка склала ў 1899 і 1900 г. Правяла тут велікодныя святы. У 1900 г. была толькі тры дні. Пісьменніцы спадарожнічала Мар'я Абрэмбская — яе пасрэдніца і чытальніца. У лісце да Канапніцкай, напісаным у Гродне 28 красавіка 1900 г., Э. Ажэшка гэтак дакладвае аб сваім трэцім знаходжанні ў пушчы: „Надвор'е, неасаблівае, перашкаджала, тым не менш два разы на пару гадзін выходзіла ў лес, бачыла буслоў, квітнеючыя анемоны і пралескі, ружовыя бутоны на бярозах, зялёную амелу на дубах, яшчэ голых. Чула жаваранкаў і драздоў, на хвілінку прытулілася да ўлоння прыроды і да сэрцаў людзей вельмі добрых, вельмі сумленных, вельмі мілых".

Пісьменніцкія намеры Элізы Ажэшка, якія ўзніклі пасля яе першага знаходжання ў Белавежы, пачалі ажыццяўляцца пасля падарожжа аўтаркі „Над Нёманам" у Швейцарыю. Улетку 1899 г. Э. Ажэшка сустрэлася там з заолагам, філосафам і літаратарам Тадэушам Гарбоўскім. Пастанавілі яны напісаць супольна большы твор „Да звёздаў" („Ad astra").

Пісьменніца, пішучы сваю частку „Да звёздаў", наведвала Белавежу. Тут жа ўзнікалі некаторыя фрагменты гэтага рамана. Нам вядомы ліст да Канапніцкай, які Э. Ажэшка напісала 17 верасня 1900 г. менавіта ў час знаходжання ў Белавежы. У ім можам прачытаць: „...цешуся гэтым месцам, якое мае дзіўную чароўнасць. Дрэвы ад спёкі і засухі мала афарбоўваюцца ў гэтым годзе, аднак брызгліны стаяць цэлыя ў ружовых, а рабіны ў чырвоных каралях, бярозы працягваюць

(Працяг на стар. 11)

Палац ў Белавежы, пра лёс якога задумоўвалася Эліза Ажэшка.

У КРАІНЕ НЁМАНА

— 3 —

Быў я ў асеннім настроі, калі дванццатага красавіка пакідалі мы Ліду. У дарозе нехта даў пачытаць худую „Гродненскую правду", учарашнюю, у якой была звестка, што прыязджае ў госці сюды наш народны тэатр з Паўлаў. У яго рэпертуары: „Гэта было ў сорак першым годзе" на матывах рамана „Кар'ер" Васіля Быкава, „Парог" Аляксея Дударава (ставіў і беластоцкі тэатр, гадамі раней), ну і мой камедыйны твор „Сто хвароб на аднаго чалавека"; праз тыдзень потым Ян Максімюк расскажа мне ў рэдакцыі „Нівы", што публіка сінела ад рогату і, каб даць ёй аддыхацца, на сцэне прыпынялася дзеянне.

Мае роздумы віравалі вакол надзвычай жывога чамусьці культа горада і ў нечым панскай пагарды да вёскі-дзярэўні. Усё гэта бярэцца з „філасофіі жывата", каб смачна есці і бесклапотна жыць. З перавагі прамысловасці над сельскай гаспадаркай, эканамічнай анамаліі, асінхроніі. Як доўга хлебаробства будзе трактавацца горш за фабрычную прадукцыю, так доўга не бачыць нам толку. На Захадзе зразумелі гэта яшчэ тады, калі ў нас усё крычалі „ура", будуючы нават мізэрны заводзік на ўзроўні пасляцарскай тэхналогіі. Жалеза не укусіш, хлеб трэба мець.

Тым часам, сярэдневяковае разуменне горада як накаплення матэрыяльных багаццяў. Старажытная Ліда, тысячагадовая Гароднія, разбуялі непараўнальна, калі прыкласці да іх такія меркі. Меланхалійна нагадалася наша наведанне музея Максіма Багдановіча ў ціхалістым гродзенскім завулку, і паклон на магілах Элізы Ажэшка, Міхася Васілька; і ўся тая беганіна туды-сюды, закончаная імклівай праходкаю па заапарку. Ці мы знаходзіліся ўжо ў горадзе, ці адно ў тым, што павінна некалі стаць горадам? Дзякуючы Данусі Бічэль-Загнетавай, з'явіўся як бы одум; цэлай дэлегацыяй пайшлі да яе з прыватным візітам. Хораша пагаварылі, паглыбляючыся ў праблемы чалавека і свету. У традыцыях антычнай акадэміі.

Так здарылася і ў Лідзе, у гэтым міжраённым цэнтры пад сто тысячаў. У нябрыдкай кафэйцы, у таварыстве „белых варон Беларусі" (саманазва, горка-жартаўлівая адраджэнскай моладзі). Процібеларускае хамства выразна аціхае. Памятаю сябе з дацэнтам Аляксеем Пяткевічам у гарадскім аўтобусе канца сямідзесятых гадоў: група навагараджан у вочы нам смяялася белазуба, што мы — ў акуратных касцюмах, а гаворым „по-деревенски". Цяперачы, праўда, таксама не дачуцца роднамоўя на тратуарах, але, прынамсі, не строяць з цябе кепікаў. Атмасфера змянілася: у палітычным парадку дня Рэспублікі стаіць пытанне — альтэрнатываю духоўнае самазнішчэнне — вяртання беларускай мове статуса дзяржаўнай. Працэс гэты адбываецца зігзагамі ды пакутліва, у чым неўзабаве пераканаўся я асабіста. Будучы ў даволі цікавым школьным музеі ў Валеўцы, што блізка Свіцязі, польскія калегі з Беластока папрасілі мяне, каб я запытаў у настаўніцы: чаму беларускамоўныя надпісы ў ім абмежаваны да аддзела літаратуры, хоць сама яна давала нам тлумачэнні выключна на мове Купалы. І я, як добры дурань, паслухаўся іх, і дастаў за гэта па мазгах так, як даўнавата ўжо не даставаў. „Вы, — закіпела педагог, — беларускі нацыяналіст!..."

Як сказалі б у Варшаве, zapomniałem języka w gębie. На

(Працяг са стар. 1)

сак, з якіх масава ўцякала маладое пакаленне ад вечных „гумякаў“, „фуфаек“, у пошуках лепшага жыцця.

Цяпер сярэдняе і маладое пакаленне пражывае ў гарадах, часта хаваючыся пад чужой вопраткай, каб толькі ніхто не дадумаўся, што яны праваслаўныя і беларусы. Ці можна зайздросціць такога лёсу, калі чалавек жыве, аглядаючыся навокал з пачуццём віны, што адрокся ад чагосьці блізкага і роднага. Трэба давесці да свядомасці польскага грамадства, што мы не падкідышы з часоў сталінскай эпохі, а жывем на Беласточчыне са сваёй мовай, культурай і рэлігіяй больш чым тысячу гадоў.

Сакрат Яновіч у сваіх выбарчых выказваннях сцвярджае, што спецыфічныя беларускія культурныя і рэлігійныя патрэбы не з'яўляюцца чымсьці асаблівым. Змяшчаюцца яны проста ў рамках нармальнасці, аб якой мы марым і да якой імкнемся як грамадства. Не можа быць добра, калі мова беларусаў будзе спіхвацца да ролі хатняй, па-за грамадскае жыццё, калі беларуская культура на Беласточчыне, пакінутая свайму лёсу, будзе надалей курчыцца пад асіміляцыйным націскам, стыхійным і не толькі. Каму будзе з гэтага карысць? Няўжо ж мела б гэта памагчы ў перадольванні грамадска-гаспадарчага крызісу?

Толькі „вольныя з вольнымі, роўныя з роўнымі!“ — гаворыць Сакрат Яновіч.

Гэта паможа збавіцца ад усякіх фобіяў і напаўасіміляваным беларусам, калі ў будучым, а якраз цяпер адкрываюцца такія шансы, стане нармальнай з'явай у нашым сужыцці з польскай грамадскасцю ўзаемнае разуменне, давер і ўзаемная пашана ва ўсіх аспектах, у тым ліку і да нашай мовы, культуры і рэлігіі. Якраз таму патрэбны нашы прадстаўнікі ў Сейме і ў Сенаце, якія пазбыліся ўжо страху ці сораму і аб нашых справах скажуць поўным голасам. Для нашага дабра, для нармальнай будучыні нашых дзяцей. А хто лепш ведае пра лёс нашых бацькоў і дзядоў, якія жывуць у адсталых вёсках? Хто паклапоціцца пра варункі жыцця і працы на вёсцы?

Хтосьці можа сказаць: чаго хочуць беларусы, калі аб лёсе „ўсходняй сцяны“ думаюць спецыялісты-эканамісты, каб падняць гэту тэрыторыю з галечы, пабудаваць дарогі, школы, дзіцячыя сады, новыя крамы, пункты скупкі, водаправоды, газаправоды, словам усё, што неабходнае для годнага цывілізаванага жыцця? Так менавіта прапануе дацэнт Ч. Наневіч („Кур'ер Падляшскі“, № 20 ад 27-29.I.1989 г.). Радасна адказваем — мы „за“! Але ж не пра жыхароў нашых вёсак гэтыя разважанні. Прапануецца перасяліць сюды людзей з іншых рэгіёнаў краіны. Куды ж тады падзець нашых беларусаў? Мо ў дамы старцаў, або можа паспеюць яны памерці?

Супраць такіх закусаў выступае наш кандыдат у паслы Яўген Мірановіч:

— Інвестыцыі на Беласточчыне патрэбны і неабходны, — гаворыць ён, — але нельга выліваць разам з вадой дзіцяці. Мы не можам згадзіцца з тым, каб уся ўсходняя Беласточчына раптам і прытым радыкальна змяніла свой нацыянальна-рэлігійны характар. Для мяне і Сакрата Яновіча, як беларускіх кандыдатаў, гэта адна з важнейшых праблем.

Нам, выбаршчыкам, астаецца толькі верыць, што шансы, якія адкрыліся ўпершыню перад намі, беларусамі, не будуць намі ж самімі змарнаваны, таму што ў еднасці сіла.

І мы напэўна аддамо свой голас на нашых кандыдатаў.

Віктар Стахвюк

ЗАМАЛЁЎКІ З ЖЫЦЦЯ

КАСЯ

Кася нарадзілася ў сялянскай сям'і. Вучылася сярэдне. Больш было троек, чым чацвёрак. Закончыла пачатковую школу і пайшла вучыцца ў горад, у сярэднюю. Першы клас скончыла, а ў другім ёй не ішла навука, бо закахалася ў Ваню. Ваня жыў па-суседску і быў на дзесяць год старэйшы. Кася кінула школу і пачала хадзіць за Ванем. Бацькі Вані саромелі яе і яе маці сварылася, але дзяўчыне было ўсё роўна. Праз год адбылося вяселле. Кася была задаволеная.

Жылі добра. Сваркі ўзнікалі час ад часу з-за водкі. Ваня быў майстар на ўсе рукі. Ён умеў направіць і трактар, і самаход. Людзі часта яго прасілі, каб дапамог, а пасля работы — вядома, выпіўка.

Аднойчы здарылася бяда. Ваня памёр. Кася не знаходзіла сабе месца.

Сястра Вані забрала яе ў горад. Кася пачала працаваць. Пазнаёмілася з бельгійцамі і выехала ў Бельгію. Там выйшла замуж за прыгожага кавалера. Жывуць добра і згодна. У іх два самаходы, віла. Толькі, вось, бяда, няма дзяцей.

ЗЛОДЗЕЙ ТОЛЬКІ ЧАКАЕ

У адзін з беластоцкіх кіёскаў „Рух“ прывезлі дэфіцытны тавар. Людзей назбягалася процьма. Занялі чаргу, а пасля абляпілі кіёск і пачалі пільна ўглядацца ў вокны, каб даведацца, што прывезлі.

Сярод тых людзей была старэйшая жанчына, якая трымала сярэдняй велічыні кошык, у якім ляжалі хлеб, цукар, мука, а зверху кашалёк з грашыма. Пачала яна адпіхваць людзей і прыглядацца ў вакно кіёска, а свой кошык трымала, выцягнуўшы руку далёка ад сябе. На гэта толькі чакаў злодзей. Хапіў кашалёк і ў ногі.

— О, кашалёк украў! — крыкнуў хлопчык. — Лавіце яго!

Злодзей не чакаў. Ён хутка „згінуў“ за паваротам вуліцы.

Жанчына глянула ў свой кошык і закрычала: „Божа мой! За што я пражыву?! То ж там цэлая мая пенсія!“

— Ідзіце на міліцыю, — нехта параіў.

— Нікуды я не пайду, — заплакала жанчына. — Дзе яны яго знойдуць. Няхай яму Бог адплаціць.

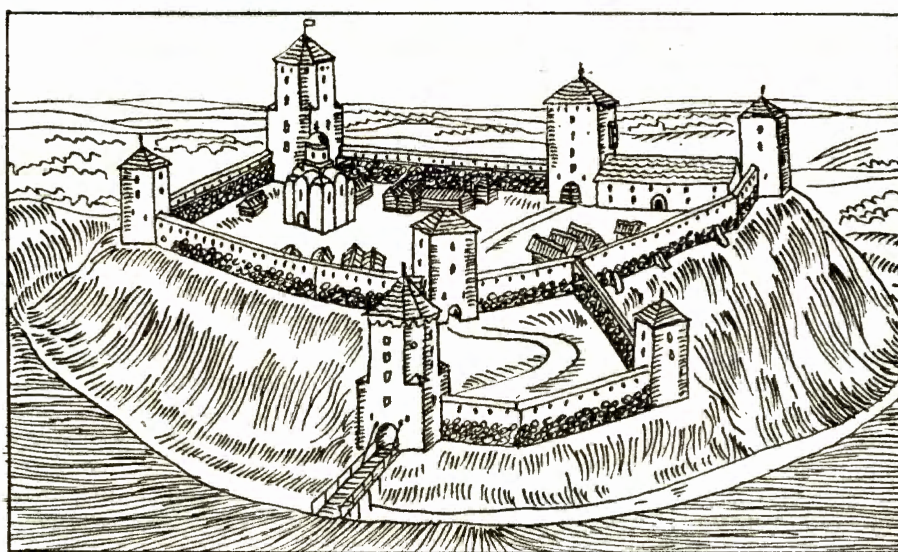
— Вы самі сабе вінаваты, — загаманілі людзі. — Хто ж гэта бачыў так грошы наверху трымаць. Злодзей толькі гэтага чакае, злодзей ніколі не спіць.

Аўрора

падзеравянелых нагах сеў, бы мыла з'еўшы, за столік з кнігай водгукаў і ўпісаў пратэст: **мяне тут абразілі як беларуса і як госця!** І то ў становішчы публічна дыскутаванай аганальнасці нацыянальнай свядомасці народа, генацыду беларускай культурнасці, шчасліва ўцалелай толькі ў інтэлігенцкай дыяспоры.

Нічога падобнага не здарылася ў бярозаўскай шкляной гуце „Нёман“. Рабочыя хлеб ядуць з мазаля, усе яны да апошняга нацыяналісты свайго лёсу, так бы мовіць. Ім і ў галаву не прыходзіць ганьбіць роднае. І ніхто не адважваецца на тое перад імі: няхай спрабаваў бы! Не яны начаўплі безгалоўя ў культуры Беларусі. З цудамі гутніцкага майстэрства прыгожа пазнаёміў нас Васіль Самахвалаў, мастак-праектоўшчык і, як здагадваюся, захавальнік гэтага фабрычнага музеоніка (фірме ўжо за сто гадоў). Вырабы набылі еўрапейскую вядомасць; экспартуюць нават у Аўстралію ды ў Злучаныя Штаты, Канаду.

Палітыка на вышыньках раёнаў: канец Лідчыны і пачатак Навагрудскага мы пазналі па тым, што раптам закрасаваліся перад намі менавіта беларускія ўказальнікі дарог і дошкі з назвамі мясцовасцей. Усё роўна, што з аднае заграніцы ў другую трапілі, пажартавалі Вальдэмар Смашч з Ясем Леанчуком, маладняцкія і зіркастыя палякі; першы з іх — узыходзячая зорка літаратурнай крытыкі, а Леанчук — порсткі перакладчык беларускага мастацкага слова і ўсепольскай папулярнасці паэт.

Замак у Навагрудку. Малюнак У. Петрука. Паводле рэканструкцыі Я. Куліка.

Навагрудку не пашанцавала на бурлівы росквіт ды парадак. У яго ёсць, аднак жа, не абыякі патэнцыял будучыні — змог бы няблага ўбудавацца ад пастаўленай на належны ўзровень турыстыкі. Адна Замкавая гара чаго вартая, калі б пераўтварыць яе ў археалагічны парк, у нешта на беларускі Вавэль. Баюся пакрыўдзіць інтэлігентнасць чытача пералічваннем звязаных з ёю гістарычных падзей, якія шмат у чым прадвырашылі мінулае ўсходняй Еўропы... Фарны касцёл: у ім браў шлюб Ягайла з Зофкай; праз чатырыста гадоў — ахрысцілі нованароджанага Міцкевічыка. Каля рынку — касцёл св. Міхала, выратаваны ад прафанацыі ўвесь у аднаўленчых рыштаваннях; побач — паказвае цярплівы наш гід Таня Царук, — адкапаныя фундаменты і скляпенні колішняй дамініканскай школы, у якую бегалі будучыя віленскія рамантыкі (кажуць, рэстаўратары наткнуліся на каваны куфар, хто ведае, ці не з сенсацыйнымі для навукі дакументамі). І на курган Адама Міцкевіча насіла нас, і на будынак даваеннай беларускай гімназіі глядзелі, і ў руінах могілак паблукалі, у тым як бы запаведніку памяці і бяспамяцці, чалавечнасці і варварства (татальна паразбіваныя крыжы).

На ўсходах міцкевічаўскага дома-музея прывіталі ўсіх хлебам-соллю старыя палячкі з малымі ўнучкамі. Перамоўка з дзятвою не клеілася, і тады я ўспомніў дарунак навагрудскім каталікам ад кардынала Юзафа Глемпа, прымаса Польшчы: біблійку Святога Пісання на... рускай мове.

Абедалі ў рэстаранчыку гатэля. Калі я ўваходзіў туды, схапіла мяне ў абдымкі стройная дама; у наступны міг пазнаў у ёй нашу Валю Ласкевіч. Відаць, выгляд у мяне быў ашаломлены казла, бо за сталамі хапаліся за жываты апазнаныя працаўнікі беластоцкага „Дома кніжкі“; экскурсійным аўтобусам гналіся яны ў Мінск і далей. Усё-такі малы гэты наш свет, а Беларусь, то і зусім.

(Працяг будзе)

Сакрат Яновіч

БАБУ ПОМСТА КОРМІЦЬ

Жыццё не скупіла жанчыне эпітэтаў, і тых прыемных і тых найгоршых. І хто ведае, якіх было больш. А гэта здарылася ў Нараўцы...

Нараўка — сёння вялікая вёска, якая ляжыць на ўскраіне Белавежскай пушчы над аднайменнай рэчкай. Ад яе і ўзяла сваю назву вёска, якую заснаваў у 1639 годзе рудакоп Тамаш Выдра. Пасля 1875 года Нараўка аказалася ў межах Расіі. Была свайго часу горадам.

І жыў там селянін Падлашчык. Меў жонку, але жыццё не ладкавалася. Не па душы была яму жанчына.

— Не магу жыць з табою, — паўтараў ён ёй.

— Знаў, што бярэш. На векі быць нам разам! — адказвала. — Кінеш — адпомшчу!

І адпомсціла. Пайшла да шаптухі, якая на ўсю ваколіцу з вядзьмарства была вядомай і тая параіла.

— Змяю ты павінна злапаць. А калі злапаеш — галаву абрэж ды мёртвую на галінцы асінавай павесь так, каб кроў уніз капала. Пад кропелькі крыві скарынку хлеба палажы. Калі хлеб крывёю змяінай прасякне, вазьмі яго ды акрушыны са скарынкі гэтай мужу ў страву падкінь.

Як параіла, так жонка і зрабіла. Плакаў ды енчыў хлеб ад змяінай крыві. Калі апошняя кропля з вужакі сцякла, узяла жонка скарынку ды мужу ў боршч падкінула. А сама добранькай такой прыкідваецца. Сама і есці не сядае. Яму поўную міску падсоўвае.

— Еш, — маўляе. — Ты ж напрацаваўся. Сілы набірай.

Паеў муж ды адпачыць прылёг. Колькі не ляжаць, а ўставаць трэба. Ён уставаць, а ўстаць не можа. Рукою ды нагою паварушыць не ў сілах. У крыжы ломіць. Ды такі боль, што смерць на дапамогу клікаць пачаў.

— Дабіце, ну дабіце мяне! — умаляў.

А жонка цешыцца ды паўтарае сваё:

— Гэта за крыўду маю! Не памрэш так лёгка!

У полі сенажаць, а Падлашчык не ўстае. Прыходзяць занепакоеныя суседзі, а ён з ложка не падымаецца. Так і так, моў, гаворыць — ні рукою, ні нагою паварушыць не магу. Тут і лекара пазвалі. Нічога. Што ні рабілі, не праходзіць. Ажно сястра яго кажа:

— Усюды мы ўжо ездзілі. Давай яшчэ да шаптухі кінемся!

Ну і паехалі да найбліжэйшай. Растлумачылі, што і як, і тая кажа:

— Няйначай як ад вужа гэта. Толькі змяіная кроў магла такую немач саслаць.

Адрэзала акрайчык свежага хлеба ды кружку сцюдзёнай вады ўзяла і, памачыўшы ў ёй хлеб, падала сястры, гаворачы:

— Занясі яму ды дай тры разы пасля захаду і перад усходам сонца. Хай з'есць.

Так і зрабіла. З'еў адзін кавалак — рукамі пачаў варушыць. З'еў другі кавалак — у крыжы перастала балець. З'еў трэці кавалак — ногі ўладнымі сталі. Не мінула і два тыдні, а хадзіць пачаў. Хваробу як рукою адняло. Не дарам кажуць: хто бабу ашукае — той гора і па смерці зазнае. **Міхась Шаховіч**

БЕЛАЯ КАЎБАСА

Белая каўбаса, гэта значыць сырая каўбаса, наогул у магазінах ёсць. Падаваць яе можна як гарачай, так і халоднай, а падрыхтоўваюць яе некалькімі спосабамі.

Найпрасцейшы спосаб гэта **каўбаса смажаная.** Проста зробленую ці купленую ў магазіне белую каўбасу падсмажваюць з абодвух бакоў на шмальцы, а калі ўжо яна крыху падсмажыцца, дадаюць нарэзаную цыбулю і смажаць далей, пакуль цыбуля не падсмажыцца добра. Каўбасу трэба накалоць відкай, каб не палопалася. Падаваць з бульбяным пюрэ і засмажанай капустай (кіслай ці свежай).

Трэба памятаць аб тым, што часамі каўбаса, калі яе падсмажыць, робіцца занадта салонай і сухая. Тады лепш было б падсмажыць яе на тлушчы, дадаць цыбулю, а тады падліць вады (не больш, чым да палавіны вышыні). Калі вада выпарыцца, дасмажыць каўбасу на тлушчы, тады з цыбулі зробіцца нешта накшталт соусу.

Каўбаса тушаная. Крыху падсмажыць каўбасу з абодвух бакоў на разагрэтым шмальцы, і таксама нядоўга — пасечаную цыбулю. Дадаць 2-3 лыжкі таматнага перацёру, салодкую і вострую папрыку, крыху прыправы для супоў. Даліць крыху булёну і тушыць, пакуль каўбаса не будзе мяккая. Соус загушчваем мукой.

Белая каўбаса па-польску. Заліць каўбасу ў каструлі півам, змяшаным напалавіну з вадой. Укінуць 2 нарэзаныя цыбулі і варыць пад крышкай 20 мінут. Зняць з агню. Асобна на патэльні зрабіць засмажку з лыжкі масла і лыжкі мукі, развесці яе адварам з варанай каўбасы, дадаць паўлыжачкі прыправы для супоў, лыжачку воцату, лыжачку цукру, заправіць кармелем, каб соус быў цёмны. Каўбасу выняць з каструлі, нарэзаць тоўстымі кавалкамі, паліць соусам. Есці з варанай бульбай.

Можна каўбасу па-польску падрыхтаваць таксама крыху інакш. Заліць вадой да яе вышыні і варыць, пакуль вада не выпарыцца. Пасля палажыць кавалак масла, каўбасу падсмажыць, падліць пару лыжак вады і воцату, засыпаць жменяй чэрствага чорнага, спертага на тарцы хлеба або лыжкай мукі, расцертай з тлушчам. Уліць яшчэ лыжку кармелю, а таксама ўкінуць нарэзаныя вострыя марынаваныя агуркі. А калі робіцца соус, каўбасу выняць. Замест у вадзе, можна варыць каўбасу ў піве. **Гаспадыня**

Дарагое Сэрцайка! Я наогул даволі скромная дзяўчына. Ніколі нікому не перашкаджаю, сяброўкам хлапцоў не адбіваю, з мужчынамі занадта не лажу. Маю адно адзінае хобі: надта люблю апранацца. Мне 25 год, але шыю сама сабе, як сапраўдная краўчыха. Мама калісь на мяне крычала, што марную час. А я ж не хаджу па дыскатэках ці тэатрах, як мае сяброўкі, а раблю карысную справу. Прынамсі грошы ў кішэні застаюцца. Патраплю са старой нейкай анучы зрабіць цуда, але і новае купляць надта люблю. Не магу абысціся, каб прынамсі раз на пару тыдняў не купіць сабе нешта новае, або прынамсі нейкі матэрыял.

Калі я куплю сабе нешта новае, мне здаецца, што свет робіцца добрым і цёплым, а я быццам нараджаюся нанава і думаю, што ўсе клопаты адыдуць разам са старой вопраткай, а новае прынясе мне толькі радасць і шчасце. І тады ўжо ўсе кажуць пра мяне: купіла новую анучу. А я хаджу нейкая ўзрушаная і сапраўды шчаслівая. Сяброўкі пачынаюць кпіць з мяне, што і так нічога мне гэтыя анучы не даюць, бо хлопца яшчэ свайго не маю. Але ж не раблю гэтага для хлопца, я раблю гэта для сябе, для добрага самаадчування. Калі я прыгожа апранута, я адчуваю сябе ўпэўненай і мне здаецца, што ўсе мяне бачаць. Ну, само скажы, Сэрцайка, ці ж не шэрае жыццё, калі чалавек ходзіць усё ў адным?..

Калі мама са мной пагадзілася, дык сяброўкі ніяк. Мяне гэта гневае, але я думаю, што яны гэта робяць толькі з зайздрасці. Проста кожная з іх хацела б апранацца так, як раблю гэта я, але не кожная можа і патрапіць. Але ў апошні час я пачала крыху сумнявацца. Дарагое Сэрцайка, развей мае сумненні!

Малгажата

Даражэнькая Малгажатка! Хлопцам твая вопратка непатрэбная. Іх больш цікавіць тое, што змяшчаецца ў гэтай вопратцы, а змяшчаецца, відаць, не надта цікавая адзінка, калі да гэтай пары ты нікога сабе не знайшла. Лепш бы ты, замест займацца кравецтвам, у вольных хвілінах пайшла таксама ў тэатр ці на дыскатэку, пабыла б сярод моладзі, паскакала б крыху, дык і хлопец бы хутка знайшоўся.

Няпраўда, што апранаешся ты для самой сябе. У падсвядомасці кожнай жанчыны існуе ахвота падабацца мужчыне. Ты думаеш аб тым, што звернеш вопраткай на сябе ўвагу. А ці не лепш было б, каб ты хацела звярнуць увагу мужчын абаяльнасцю, розумам, начытанасцю?! Але ж калі, калі развівацца? Табе ж усё часу няма. Ты ж шыеш, грошы ашчаджаеш.

Можа каторая з сябровак і зайздросціць табе, а можа каторая і падсміхаецца з цябе паціху. Бо не ў вопратцы істота справы. Вопратка павінна быць чыстая, акуратная, модная, але не павінна ні ў якім выпадку быць сэнсам жыцця 25-гадовай дзяўчыны.

Сэрцайка

P.S. А свет, ён у кожнай вопратцы застаецца такі самы...

ВЕР-НЕ ВЕР

Дарагі Астрон! Зноў паспрабуй разгадаць крыху сноў. Ужо тры разы сніўся мне блакітны колер:

1. Бачу Жэню Мароз у блакітным пальто з лямінату. 2. Бачу Уладзіміра Зубра ў блакітным касцюме. 3. Заходжу з сястрой Валяй у дом Яна Корча з Тафілаўцаў. Усё ідзем па сходах вышэй і вышэй. Ніна Корч кажа: магу пачаставаць макаронамі з малаком. Раптам мая сястра знікла. Прапала, як бы яе зусім там не было. Я сама ўваходжу ў пакой. Я там пра ежу зусім не думала. Захаплялася стараным падборам колераў. Усё, што там было, мела колер блакітны і яго адцені. Дачка Ніны Аня паказалася мне такою вялікай паняю, што і ў цэлым свеце цяжка знайсці такую. Сядзела на мяккім крэсле, а каля яе яшчэ другая маладая дзяўчына. Я блізка да іх не падыходзіла. Села сама ў гэтым пакоі на цвёрдым табурэце. Раптам бачу: хутка туды ўваходзіць Рыбак Ян, с. Мікалая і Ніны, але не тымі дзвярыма, што я ўваходзіла. Прабудзілася. (Як прысніцца блакітны колер — добра сябе адчуваю).

Мар'я Пень

Шаноўная Мар'я! Відаць, што маеш клопаты (бадай, са здароўем). Вось аб гэтым сведчыць, напрыклад, што ішла ты ўверх па сходах усё вышэй і вышэй. Думала пра яду: можа маеш клопаты са страўнікам?

Але ва ўсіх гэтых клопатах нешта прынясе табе задавальненне і супакаенне. У гэтым пераконвае мяне найбольш тое, што сніцца табе прыгожыя колеры, а найчасцей блакітны. Жэня Мароз была ў блакітным паліто, а Уладзімір Зубр — у блакітным касцюме. У доме Яна Корча з Тафілаўцаў усё было блакітнага колеру, або прынамсі мела адценні блакітнага. Блакітны колер, які прысніцца чалавеку, прадвяшчае мірнае, спакойнае жыццё.

А мо і сапраўды ў цябе гэта звязана са станам твайго здароўя... Ты пішаш, што калі прысніцца блакітны колер, то ты добра сябе адчуваеш. А я думаю, Мар'я, што гэта не так. Проста, калі ты добра адчуваеш сябе, то сніцца табе блакітны колер.

Астрон

МНОГАЕ, БРАТОК, ГУБЛЯЕШ, КАЛІ „НІВУ" НЕ ЧЫТАЕШ!

Зорка
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

А вясны выглядаць ніхто не збіраецца... Дзеці з бельскай „тройкі".

ВЯЛІКІ ТЭАТР МАЛЫХ АКЦЁРАЎ

Ах, шкада, што вас там не было! Маю на думцы ўсіх, каго 6 мая не было на аглядзе школьных тэатраў у Бельску. Пабачылі б вы, што, апрача тэлебачання і гульні ў мяч, ёсць у жыцці яшчэ адзін надта цікавы занятак, а называецца ён: школьны тэатр. Я там быў і як жа шкадаваў, што ўжо даўно для мяне мінулі тыя часы, калі я мог выступаць у школьнай п'есе або сцэнцы, падрыхтаванай супольна з сябрамі і настаўніцай беларускай мовы. Што як што, але спяшацца ў дарослае жыццё я б вам не раіў. Аказваецца, дарасламу шмат чаго ўжо нельга зрабіць.

У Бельскім доме культуры спаткаліся вучні-акцёры з сямі пачатковых школ Беласточчыны. Прыехалі са сваімі настаўнікамі і з пастаноўкай п'ес, да якіх, я не сумняваюся, рыхтаваліся надзвычай старанна і сур'ёзна.

На пачатку выступілі дзеці з бельскай „тройкі". І адразу прыемная неспадзяванка: вучні трэціх класаў паказалі лялечную п'есу „Бунт цацак". Пра тое, як аднойчы цацкі не змаглі ўжо сцярпець брыдкіх адносін да сябе з боку аднаго такога Валодзі і вырашылі яго правучыць. Ну і правучылі!

Старэйшыя класы з Ласінкі паказалі сцэнку са школьнага жыцця, калі аднойчы ў школе знік класны журнал. Чаму такія рэчы, на жаль, у школе яшчэ здараюцца? Вучні з Ласінкі закранулі ў сваёй пастаноўцы сур'ёзную тэму і паказалі, як трэба вырашаць такія вось непрыемныя справы, калі ўжо яны прыдарацца.

Орля прывезла п'есу пра адну такую Люцынку, якой ужо вельмі хацелася выйсці замуж, і то не за абы каго, а за самога інжынера. Падумаеш, што ж такое інжынер?! Нічога дзіўнага, што на зале здорава рагаталі, наглядаючы на сцэне ўсе тыя нягоды нешчаслівай Люцынкі і яе бойкай мамы. Тым больш, што арлянскія вучні выдатна імітавалі дарослых, якія ў справе замужжа, пагаджаюся тут абсалютна, зусім ужо збіваюцца з панталыку.

Вучні з Дашоў у сваёй сцэнцы паказалі, як можна расквітацца з тымі бамбізамі і гультаямі, што самі не хочуць вучыцца ды іншых ад навукі адцягваюць. І мне ні трохі не было шкада таго Лёню, які на пачатку ставіўся пеўнем, але потым абмяк і атрымаў строгі ўрок добрага выхавання ад сваіх аднакласнікаў. Так яму і трэба, задаваку і невуку.

А наша Люцынка пойдзе за інжынера! На сцэне — вучні з Орлі.

Няўрымслівыя трэцякласнікі з Бельска выступілі яшчэ раз і паказалі сцэнку пра гномікаў паводле ўсім вядомай кніжкі Марыі Канапніцкай. Ах, што за відовішча яны паказалі! Надзвычайнае, праўда? Надзвычайным быў падземельны свет каралеўства гномікаў, надзвычайныя былі каляровыя зыркія вопраткі гномікаў і надзвычайныя былі тыя малышы-гномікі. Вялікі тэатр малых (ростам, але не талентам) акцёраў. Ці ж можна забыць таго караля, які прымёрз да свайго трона, або таго непараўнанага Кашалка-Апалка, летапісца падземельнага каралеўства, або тых усіх гномікаў, якія танцавалі і спявалі, але выглядваць вясны так і не збіраліся? Вядома ж, такога не забываецца. Нават стражы, якія ахоўвалі караля і практычна з месца не зварухнуліся, ігралі свае ролі выдатна. Адзін з вартаўнікоў-ахоўнікаў стаяў сабе за каралём і жаваў гуму-жвачку. Ну, проста неверагоднае і фантастычнае. Малайчыны!

Кленіцкія вучні паказалі першыя крокі самастойнасці Віці, лежання і абібока, за якога ўсё рабіла мама або сястра, і раптам яму захацелася хоць раз паказаць сябе самастойным. Ды што ж, першыя крокі заўсёды трудныя, і Віця гэтае адчуў на сваёй скуры.

Вучні з Гайнаўкі і Малінік паказалі адну і тую ж п'есу — „Свавольныя зайчаняты". І нічога, што пастаноўка з Малін-

(Працяг на стар. 10)

БЕЛАРУСКАЯ НАРОДНАЯ КАЗКА

Каза-манюка

Жыў дзед ды баба з дачкою. І была ў іх каза.

Пагнала дачка пасвіць казу. Цэлы дзень пасвіла па бары, па дубраўцы, па траўцы, па мураўцы. Увечары прыганяе дахаты. Дзед пытаецца ў казы:

— Каза мая, козачка, дзе была? Што ты ела, што піла?

Каза кажа:

— Нідзе не была. Нічога не ела, нічога не піла. Толькі як бегла цераз масток, ухапіла кляновы лісток, а як бегла ля крынічкі, ухапіла кропельку вадзічкі...

Насварыўся дзед на дачку, што дрэнна казу пасвіла, і назаўтра выправіў бабу.

Цэлы дзень пасвіла баба казу па бары, па дубраўцы, па траўцы, па мураўцы. Увечары прыганяе дахаты.

Дзед зноў пытаецца ў казы:

— Каза мая, козачка, дзе была? Што ты ела, што піла?

Каза кажа:

— Нідзе не была. Нічога не ела, нічога не піла. Толькі як бегла цераз масток, ухапіла кляновы лісток, а як бегла ля крынічкі, ухапіла кропельку вадзічкі...

Дзед і на бабу насварыўся, што дрэнна казу пасвіла.

Надзеў тады дзед бабін каптан і хустку ды пагнаў сам пасвіць казу.

Цэлы дзень пасвіў па бары, па дубраўцы, па траўцы, па мураўцы.

Увечары вярнуўся дахаты, пераадзеўся ў сваё адзенне, сеў на прызбе і чакае казу з пашы.

Прыйшла каза на двор.

Дзед пытаецца:

— Каза мая, козачка, дзе была? Што ты ела, што піла?

Каза кажа:

— Нідзе не была. Нічога не ела, нічога не піла. Толькі як бегла цераз масток, ухапіла кляновы лісток, а як бегла ля крынічкі, ухапіла кропельку вадзічкі...

Узлаваўся дзед на казу-манюку, прывязаў яе за плот, а сам пайшоў касу вастрыць, казу-манюку рэзаць.

Дазналася аб гэтым каза, сарвалася з прывязі і пабегла ў лес. Знайшла ў лесе зайчыкаву хатку, залезла ў яе і жыве там, а зайчыка і на парог не пускае. Сеў зайчык пад елачкай і плача. Ідзе воўк:

— Чаго, зайчык, плачаш? Чаго зажурыўся?

— Як жа мне не плакаць, як не журыцца. Была ў мяне хатка — новая, яловая. Прыйшоў

(Працяг на стар. 10)

Вершы Віктара Шведа

КАБ НЕ ВЕДАЎ КОНЬ

— Што, мілы суседзе,
У горад прывёз?
Бачу, яшчэ недзе
Прыхаваў авёс.

— Гавары ў паўслова,
Дарагі Лявонь:
Нашую размову
Падслухае конь.

ВЯСКОВЫ ЦУД

— Ці чуў ты, дружа Якаў,
Што стаўся цуд вясковы,
Валодзікаў сабака
Людской гаворыць мовай?

— Чуў гэтае, вядома,
Дык чуў не ад асобы,
Сказаў аб тым мне дома
Чатырохножны Бобік.

ПАРАДА

— Пан доктар даражэнькі,
Няшчасце ў нас такое:
Пясок еў сёння Жэнька
І запіваў вадою.

— Пільнуйце толькі маці
Малога пацыента,
Каб не дарваўся ў хаце
Цяпер ён да цэменту.

УЗРУШЫЎСЯ САБАКА

— Твой спеў так непрыгожы,
Унучанька Марыя,
Што вытрымаць не можа
Сабака наш і вые.

— Напэўна твая, бабка,
Фальшывая прыкмета.
Зусім не вые Лапка,
Узрушыўся ён гэтак.

БАЛЯЦЬ У МЯНЕ НОГІ

— Баляць у мяне ногі,
Цяжкія, як калоды.
— Дык пацярпі нямнога.
Мяняецца пагода.
Баляць на змену, Лена,
Вось гэта цалкам ясна.
— Баляць мне не на змену, —
Абедзве адначасна!

НЕ ЎПЭЎНЕНЫ МО, ТАТКА?

З вялікім гневам уваччу
Бацька звярнуўся да Сцяпана:
— Цябе я зараз правучу,
Як добрым быць і паслухмяным.

Скажы, я бацька твой, ці не,
Калі не навучу парадку?
— Чаму ж пытаешся мяне,
Не ўпэўнены мо ў гэтым, татка?

ШАНУЙ СВОЙ РОЗУМ

Калі тваймі сябрамі
Разумнейшыя людзі —
Тады табе таксама
Розуму прыбудзе.

А сябраваць з дурнотай
Захочаш, мілы браце —
Тады, вядома, што ты
Свой розум цалкам страціш.

ДЫЯГНАЗ

У лекара гуляе Любка:
Распранула сваю ляльку
І далікатна малой трубкай
Праслухоўвае Натальку.

Глядзіць бабуленька Агата,
Як Любка сваю ляльку туліць.
— Дык чым хварэе твая Ната?
— У яе склероз, бабуля.

Каза -манюка

(Працяг са стар. 9)

нейкі звер рагаты ды барадаты, выгнаў мяне з хаткі і сам у ёй жыве, а мяне і на парог не пускае.

— Ну, добра, не плач: я таго звера выганю.

Падышоў воўк да зайчыкавай хаткі, пастукаў хвастом у дзверы і кажа:

— Гэй, звер рагаты-барадаты, збірай манаткі, ідзі прэч з зайчыкавай хаткі!

А каза як затупае за дзвярыма, як замэкае:

— Закалю цябе рагамі, затапчу цябе нагамі, яшчэ і барадою замяту!

Спужаўся воўк ды ад бяды ўцёк.

А зайчык зноў сеў і плача.

Ідзе мядзведзь:

— Чаго, зайчык, плачаш? Чаго зажурыўся?

— Як жа мне не плакаць? Як не журыцца?

І расказаў мядзведзю пра сваю бяду.

— Ну, добра, — кажа мядзведзь, — не плач: я таго звера адразу выганю.

Падышоў ён да зайчыкавай хаткі, патупаў каля дзвярэй ды кажа:

— Гэй, звер рагаты-барадаты, збірай манаткі, ідзі прэч з зайчыкавай хаткі!

А каза як затупае, як замэкае:

— Закалю цябе рагамі, затапчу цябе нагамі, яшчэ і барадою замяту!

Спужаўся мядзведзь ды ў гушчар — кульгець, кульгець.

Ідзе певень... Убачыў заплаканага зайчыка і пытаецца:

— Чаго, зайчык, плачаш? Чаго, брат, зажурыўся?

— Як жа мне не плакаць, як не журыцца?

І расказаў зайчык пеўню пра сваю бяду.

— Э, — кажа певень, — такую бяду я адной лапай развяду. Я таго звера ведаю — гэта дзедава каза-манюка...

Падышоў певень да зайчыкавай хаткі, залопаў крыламі, закукарэкаў:

— Кукарэку! Кукарэку!
Заб'ю казу-недарэку.

Пачула каза ды як затупае, як замэкае:

— Закалю цябе рагамі, затапчу цябе нагамі, яшчэ і барадою замяту!

Тады певень зноў яшчэ мацней залопаў крыламі, закрычаў:

— Гэй, каза, збірай манаткі,
Уцякай хутчэй ты з хаткі,
Бо вунь дзед ідзе,
Ён касу нясе...

Як пачула каза пра дзеда з касою, напужалася і кулём выскачыла з хаткі.

А зайчык з пеўнікам зайшлі ў хатку і сталі там жыць-пажываць ды дабра наждываць.

(Працяг са стар. 9)

ВЯЛІКІ ТЭАТР МАЛЫХ АКЦЁРАЎ

нік адбылася зараз жа за гайнаўскай пастаноўкай. Выступленні былі настолькі адметныя і цікавыя, што глядзелася іх з сапраўднай прыемнасцю. Аказваецца, што адна і тая ж роля можа быць адыграна па-рознаму. Усё залежыць ад акцёра. І гэта вельмі добра, бо ж тэатр перш за ўсё абапіраецца на акцёра, на яго талент і адметнасць характару.

Нічога дзіўнага, што журы школьнага тэатральнага агляду разгубілася і зусім не ведала, каму якое месца прызнаць. Ды вазьмі тут і вырашы! Гэта было проста немагчымае. Таму і месц не прызнавалі, палічыўшы, што пераможцамі ў аглядзе з'яўляюцца ўсе калектывы, якія ў Бельску выступілі.

Дык вось, я шмат хваліў (і справядліва, у гэтым не сумняваюся) выканаўцаў, але ці былі б справядлівы, калі б на тым і закончыў, словам не ўпамінаючы пра настаўнікаў роднай мовы, якія са сваімі выхаванкамі п'есы падрыхтавалі і прыехалі на агляд, хвалюючыся не менш за іх? Самі ведаеце найлепш, якія намаганні трэба было прыкласці, каб апрача ўсяго іншага ў школе знайсці яшчэ час на тэатр. Вялікае ім дзякуй за тое. Дзякуючы ім, настаўнікам беларускай мовы, мы мелі магчымасць удзельнічаць у сапраўдным свяце беларускага слова. Мы ўсё яшчэ не маем магчымасцяў па-сапраўднаму ўганараваць працу тых, якія сапраўды працуюць, і то працуюць для вялікай справы захавання беларускасці на Беласточчыне, для нас усіх. Вось іхнія прозвішчы: Ларыса Бурыла з Бельска, Ніна Абрамюк з Ласінкі, Анна Шыманская з Орлі, Валянціна Андрасюк з Дашоў, Вера Флёрчук з Кленік, Валянціна Дзмітрук з Гайнаўкі, Людміла Себясевіч з Маліннік.

Ян Максімюк
Фота аўтара

Паказаўшы на сцэне каралеўства гномікаў, дзеці з бельскай „тройкі" занялі месцы гледачоў.

ПАЗНАЁМІМСЯ

* * *

Група дзяўчат 4 класа хоча перапісвацца з нашымі вучнямі. СССР, 686323, Магаданская обл., Сусуманский район, п. Широкий, ул. Скворцова, д. 3. кв. 10. Настя Пархоменко. Ул. Скворцова, дом 9, кв. 10 — Мащенко Юля. Ул. Скворцова, дом 10, кв. 16 — Аня Лебеденко. Ул. Скворцова, д. 10, кв. 2 — Сушая Наташа. Ул. Клубная, 13 — Коля Анисов.

* * *

БССР, 220047, г. Мінск, вул. Несцерава, д. 86, к. 2, кв. 32. Навумчык Таня. 7 клас.

* * *

СССР, 346503, Ростовская обл., г. Шахты, ул. Красинская, 118а, кв. 19. Шубину Вадиму. 4 клас.

* * *

СССР, Молдавская ССР, 279200, г. Бельцы, ул. Московская, 14, кв. 2. Мунтяну Стелла. 5 клас.

* * *

Молдавская ССР, 279200, г Бельцы, ул. К. Маркса, 7, кв. 29. Бойко Яня. 5 клас.

* * *

СССР, 346506, Ростовская обл., г. Шахты, ул. Ильюшина, 34, кв. 45. Изольда. 7 клас.

* * *

БССР, 222320, Мінская вобл., Маладзечанскі раён, с. Краснае, 13а, кв. 4. Бураку Юрыю. 3 клас.

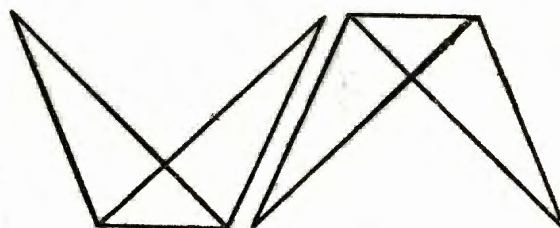
* * *

СССР, 686323, Магаданская обл., Сусуманский район, п. Широкий, ул. Школьная, 12, кв. 5. Елтышевой Лене. 7 клас.

* * *

БССР, 222320, Мінская вобл., Маладзечанскі раён, с. Краснае. 13а, кв. 1. Крэжасінскай Тані. 3 клас.

А·Д·Г·А·Д·А·Н·К·А

На малюнку бачыце шэсць трохвугольнікаў Перамалюйце іх на асобны лісток, выражце і паспрабуйце з трохвугольнікаў скласці адзін квадрат.

Адрас рэдакцыі: 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1, „Зорка".

TELEWIZJA WARSZAWA

Piątek 2 VI — 8.05 Hist. kl. VII. 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiad. 9.25 DT — Dodatek gosp. 9.40 „Dziewczyna w czerwonej bluzce" — film fab. prod. chińsk. 12.00 Hist. kl. II lic. 13.30 TTR — s. I Mat. 14.00 TTR — s. I J. pol. 15.10 W szkole i w domu. 15.30 NURT. 16.00 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.05 „Mieszkać" wszechnica budowlana. 16.25 Rambit. 16.50 Okienko Pankracego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Kto w twoim imieniu? — Studio Wyborcze TVP. 18.15 „Tryptyk z ziemi obiecanej" (1) — film dok. 18.50 „10 minut". 19.00 Dobranoc. 19.10 Monitor Rządowy. 19.30 Dziennik. 20.05 Teatr TV: F. Dürrenmatt — „Sędzia i jego kat". 21.55 Kto w twoim imieniu? — Studio Wyborcze TVP. 22.10 Spór o jutro — Otwarte Studio. 23.10 DT — Echa dnia.

Sobota 3 VI — 7.00 TTR — s. IV Mat. 7.30 TTR — s. IV J. pol. 8.00 Tydzień na działce. 8.20 Na zdrowie. 8.55 Pr. dnia. 9.00 „Drops" — mag. dla dzieci i młodzieży oraz film z serii „Fragglesi". 10.30 DT — Wiad. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.25 Azymut. 11.55 Tel. Koncert Życzeń. 12.25 „Wędrówki dalekie i bliskie". 12.55 Tel. Teatr Prozy: E. Caldwell — „Ziemia tragiczna". 14.35 Pr. dnia. 14.40 II Młodzieżowy Festiwal Piosenki — Koncert galowy. 15.40 Los. D. Lotka. 15.50 Eliminacje do M.S. w piłce nożnej „Italia 90" — mecz: Anglia — Polska. ok. 16.45 Teleexpress. 17.50 Kto w twoim imieniu? — Studio Wyborcze TVP. 18.20 Premie i premiery. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.05 „Tootsie" — kom. satyryczna prod. USA. 22.00 Kto w twoim imieniu? — Studio Wyborcze TVP. 22.15 Tydzień w polityce. 22.25 Tel. Przegląd Sportowy. 22.45 Stevie Wonder. 0.15 DT — Wiadomości.

Niedziela 4 VI — 7.15 Pr. dnia. 7.20 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.45 Po gospodarsku. 8.15 Tydzień. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek oraz film z serii „Kto, ja, panie psorze?" (4). 10.30 DT — Wiad. 10.40 Kraj za miastem. 11.10 Tel. Koncert Życzeń. 12.05 „Morze" — mag. 12.25 Marek Sierocki zaprasza. 13.00 Teatr Młodego Widza: K. Makuszyński — „Bezgrzeszne lata". 14.00 Pr. dnia. 14.05 „Powiększenie". 14.35 „Pieprz i wanilia". 15.20 Pr. rozrywkowy. 15.35 „Katarzyna" (10) — serial franc. 17.15 Teleexpress. 17.30 Gdzie są taśmy z tamtych lat. 18.15 Antena. 18.30 „Panna dziedziczka" (3) — serial braz. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.05 „Ucieczka z miejsc ukochanych" (3) — serial prod. pol. 21.05 Siedem dni na świecie. 21.35 Sportowa niedziela. 22.05 „Sławne kobiety i ich czasy" — „Marylin Monroe" — serial franc. 23.05 DT — Wiad.

Poniedziałek 5 VI — 13.30 TTR — s. II Mech. roln. 14.00 TTR — s. II Prod. rośl. 15.30 NURT. 16.20 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.25 „Luz" — pr. nastolatków. 17.15 Teleexpress. 17.30 Echa stadionów oraz Magazyn Żeglarski. 18.10 Tel. Informator Wydawniczy. 18.30 Laboratorium. 18.50 „10 minut". 19.00 Dobranoc 19.10 Gorące linie. 19.30 Dziennik. 20.05 Teatr Tel.: L. Pirandello — „Żywa maska". 22.00 Pr. public. 22.30 DT — Echa dnia. 22.50 J. niem. (29).

Wtorek 6 VI — 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiad. 9.25 DT — Dodatek gosp. 9.40 „Synowie i córki Jakuba Szklarza" (10) — serial CSRS. 10.40 Domator. 11.10 Muzyka, kl. I. 13.30 TTR — s. IV Fiz. 14.00 TTR — s. IV Prod. rośl. 16.00 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.05 Wspólna Polska, wspólne sprawy. 16.25 Tik-Tak oraz film „Cudowna podróż". 17.15 Teleexpress. 17.30 „Następny proszę" (6) — serial ang. 18.30 Klinika Zdrowego Człowieka. 18.50 „10 minut". 19.00 Dobranoc. 19.10 Tel. Klub Konsumentów — „Stop". 19.30 Dziennik. 20.05 Synowie i córki Jakuba Szklarza" (10) — serial CSRS. 21.05 Konferencja prasowa rzecznika rządu. 21.20 Leksykon polskiej muzyki rozr. „S" 22.15 Wódko, pozwól żyć. 22.45 DT — Echa dnia.

Środa 7 VI — 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiadomości. 9.25 „Śmierć pięknych saren" — film prod. CSRS. 10.55 Domator. 12.00 J. pol. kl. VI. 12.50 J. pol. kl. II lic. 13.30 TTR — s. II Chem. 14.00 TTR — s. II Hist. 15.30 NURT. 16.10 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.15 Los. Ex. i Super Lotka. 16.25 „Scena TDC". 16.50 Wyprawy prof. Ciekawskiego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Pr. public. 17.50 „Zielona Góra '89 — Festyn dziecięcy. 18.50 „10 minut". 19.00 Dobranoc. 19.10 Pr. public. 19.30 Dziennik. 20.05 „Śmierć pięknych saren" — film czech. 21.35 Raport. 22.05 Studio Sport. 22.35 Rozmyślania prof. Mariana Stępnia. 22.45 DT — Echa dnia.

Czwartek 8 VI — 8.05 Fiz. kl. VII. 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiad. 9.25 „Dempsey i Makepeace na tropie" — serial ang. 10.15 Domator. 10.45 Domator — Powtórzenie na życzenie. 13.30 TTR — s. IV Mech roln. 14.00 TTR — s. IV Prod. zwierz. 15.55 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.00 Patrol. 16.25 Kwant. 17.15 Teleexpress. 17.30 Pr. public. 17.55 Być reporterem. 18.20 Sonda. 18.50 „10 minut". 19.00 Dobranoc. 19.10 „Teraz" — tyg. gosp. 19.30 Dziennik. 20.05 „Dempsey i Makepeace na tropie" — serial ang. 20.55 Pegaz. 21.30 „Zielona Góra '89" — Srebrny Jubileusz. 23.10 DT — Echa dnia.

КІНО

Bielsk Podl. Na srebrnym globie — pol. 5—6. Kosmiczne jaja — USA 7—11.

Czeremcha Ga-Ga chwała bohaterom — pol. 7. Brutalny pojedynek — rum. 10—11.

Hajnówka Czułe słówka — USA 5—6. Tabu — pol. 7—9. Wetherby — ang. 10—11.

Michałowo Dzieci gorszego boga — USA 6—9. Mała Wiera — radz. 10—11.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль		Святы, імяніны		Сонца	Месяц
	новы	стары			усх.-зах.	усх.-зах.
нядзеля	4	22	**Квірыны, Кароля**	**Васілісы, Якава**	3.18-19.51	2.59-21.23
панядзелак	5	23	Баніфаца, Вальтэра	*Еўфрасініі Пол.*	3.18-19.52	4.00-22.12
аўторак	6	24	Лаўрэнта, Норберта	Мялецій, Сцяпана	3.17-19.53	5.15-22.45
серада	7	25	Роберта, Веслава	Івана, Ферапонта	3.16-19.54	6.37-23.07
чацвер	8	26	Максіма, Медарда	*Ушэсце*, Карпа	3.16-19.55	7.57-23.23
пятніца	9	27	Пелагіі, Феліцыяна	Фядоры, Ніла	3.15-19.55	9.15-23.35
субота	10	28	Малгажаты, Багуміла	Ігната, Мікіты	3.15-19.56	10.28-23.46

(Працяг са стар. 6)

ПАДАРОЖЖЫ ЭЛІЗЫ АЖЭШКА Ў БЕЛАВЕЖУ

жоўтыя палоскі на цёмнай яліне, у Нараўцы вада блакітная быццам распушчаныя бірузы. Учора ў лесе дарогу нам перабеглі сарны, а паміж дрэвамі туман бадзяўся, як стройныя, белы, хістаючыся прывід. Раман — не раман на гэтым фоне трошкі рушыў, але да канца яго яшчэ так далёка, што сама перш сканаю, чым яго скончу".

Апошні раз пісьменніца прыязджала ў Белавежу восенню 1902 г. Ахвотна хадзіла па пригожым палацовым парку, а прыглядаючыся царскаму палацу, задумалася: „Што трэба было б арганізаваць у гэтым вялікім, а гэтак мала карысным гмаху, калі Польшча атрымае назад незалежнасць?"

Дзякуючы усім знаходжанням пісьменніцы ў Белавежы атрымалі мы надта цудоўныя апісанні не менш цудоўнай пушчанскай прыроды і некалькі легендаў, пачутых аўтаркай у жыхароў Белавежскай пушчы.

Нядаўна (28 мая г.г.) мінула 79 гадавіна смерці Э. Ажэшкі.

Пётр Байко

Фота Я. Е. Карпінскага

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ

Бельскі беларускі ліцэй — кузня будучых лекараў ● Успаміны Юльяны Вітан-Дубяйкоўскай пра апошнія дні жыцця Івана Луцкевіча ● Агляд апошняга нумара „Сустрэч" ● Вершы аб роднай мове ● Размова з лідэрам беларускай суполкі ў Маскве ● Рэфлексіі пасля агляду дзіцячых тэатраў ● Беларускія фільмоўцы на Беласточчыне ● Гутаркі ў дарозе ● Урочышча „Баравіска" ● Чаму ў белавежскіх жанчын сінія ногі? ● Практычныя парады ● „Зорка" ● Гумар.

ПАВЕДАМЛЕННЕ

Усіх тых, хто цікавіцца літаратурнай спадчынай Антона Луцкевіча, інфармуем, што ў Бібліятэцы Варшаўскага універсітэта пад сігнатурай **Акс. 32-75** знаходзіцца „Бібліяграфія прац Антона Луцкевіча". Аўтарам яе з'яўляецца сын Антона, Лявон Луцкевіч.

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132-3.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski i Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5021-24325-152-6787, nr rachunku walutowego w rublach 5021-24325-151-6201.

Спіс чарговых ахвяравальнікаў:

Сябры Маскоўскага таварыства беларускай культуры імя Францішка Скарыны:

2513.	Алеся Бабарэка	— 10 руб.
2514.	Іван Бурсаў	— 10 руб.
2515.	Зміцер Бялоў	— 5 руб.
2516.	Усяслаў Бялькевіч	— 10 руб.
2517.	Валеры Голуб	— 5 руб.
2518.	Рэгіна Грыгор'ева	— 5 руб.
2519.	Ірына Дзямбіцкая	— 5 руб.
2520.	Марыя Драянкова	— 3 руб.
2521.	Аляксандр Драянкоў	— 10 руб.
2522.	Паўла Ермалінскі	— 10 руб.
2523.	Яўген Жукаў	— 10 руб.
2524.	Анатоль Загорскі	— 5 руб.
2525.	Міхась Кавалёў	— 10 руб.
2526.	Алесь Кажадуб	— 10 руб.
2527.	Аляксей Каўко	— 10 руб.
2528.	Софія Каўко	— 10 руб.
2929.	Іван Касцюшка	— 10 руб.
2530.	Мікола Магілявец	— 5 руб.
2531.	Алег Падколзін	— 5 руб.
2532.	Святлана Магілявец	— 5 руб.
2533.	Людміла Паўлава	— 5 руб.
2534.	Ігар Паўлоўскі	— 10 руб.
2535.	Мікола Раманоўскі	— 3 руб.
2536.	Сяржук Рэдчанка	— 10 руб.
2537.	Сцяпан Рэкуць	— 5 руб.
2538.	Яўген Савялёнак	— 3 руб.
2539.	„Скарынічы" (муж і жонка)	— 12 руб.
2540.	Аляксандра Улашчык	— 10 руб.
2541.	Антаніна Цітова	— 10 руб.
2542.	Віктар Чайчыц	— 10 руб.
2543.	Юрка Чудзін-Васілеўскі	— 5 руб.
2544.	Раман Чырвонцаў	— 10 руб.
2545.	Валянціна Шчэдрына	— 5 руб.
2546.	Ларыса Шырко	— 3 руб.
2547.	Міхась Шклёнак	— 5 руб.

Дзякуем

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6. Тэлефон 26-89.

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства рэдагуе калектыў: Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар), Міраслава Лукша, Ян Максімюк, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Марыя Федарук (машыністка), Ада Чачуга (адказны сакратар), Яніна Чэрнякевіч.

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe 15-950 Białystok ul. Wesołowskiego 1. Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 520 zł, półr. 1040 zł, rocznie 2080 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" [illegible] prenumeratę w tych Oddziałach
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsca zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują, używając blankietu „wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch".
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, skr. poczt. 12, PBK XIII Oddział w Warszawie Nr konta 370044-1195-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Terminy przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę
- do dnia 10 listopada na I kwartał, półrocze roku następnego oraz cały rok następny
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego

Zam. 820/89. Nakład 6.200 egz. T-3.

НІЎКА

РАСТЛУМАЧАЛЬНЫ СЛОЎНІК „НІЎКІ“

Абабак — дзедка (муж бабкі).
Абавязаны — абсаджаны вязамі.
Абадраны — той, хто аб'еўся дранікаў.
Абамшэлы — заатакаваны мышамі.
Абаранак — сняданак у бары.
Абарот — пацалунак.
Абаротнасць — цалаванне.
Абвінаваціць — абліць віном.
Абвінавачаны — абліты віном.
Абводка — пасудзіна на гарэлку.
Абвужаны — аплецены вужамі.
Абвязаны — засаджаны вязамі.
Абдзірка — латка на дзірку.
Абдыманне — вэнджанне мяса, кілбас.
Абед — бедны, няшчасны чалавек.
Абедзенны — банкрут.
Абеззямеліць — кінуць вобзем.
Аберагаць — абыходзіць берагам.
Аберацыя — брыдкая слушнасць.
Абібок — баксёр.
Абіўка — гультайка.
Абіўпчык — гультай, лодар.
Абколаты — узяты ў кола.
Абкурыцца — завесці гадоўлю курэй.
Аблазіць — засадзіць лазой.
Аблачэнне — надвор'е з аблакамі.
Аблізаны — ажэнены з Лізай.
Абляпіха — назойлівая жанчына (жонка)
Абмацаны — той, хто аб'еўся мацы.
Абміранне — змаганне за мір.
Абмовіцца — вывучыць нейкую мову (напр. беларускую).
Абмяты — абкладзены мятай.

„ядань“

— Хто пазнаёміў цябе з тваёй будучай жонкай?
— Мы пазнаёміліся выпадкова. І таму не маю да нікога прэтэнзіі.

*

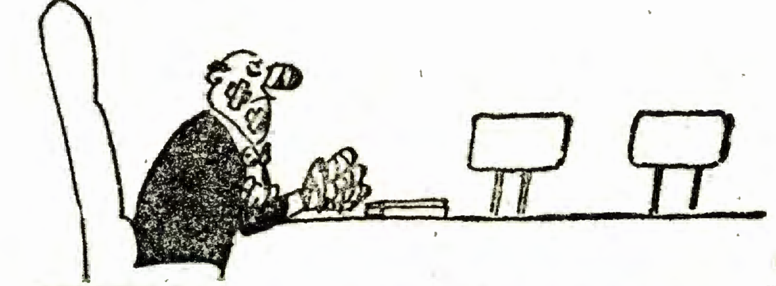
— Не разумею, як ты паспеў у адзін дзень нарабіць столькі глупстваў?
— Я ўстаў вельмі рана.

Паміраю з цікавасці пазнаёміцца з вамі, так мала я пра вас чула.

АФАРЫЗМЫ

Той, хто вельмі любіць грамадства як такое, найчасцей няздольны палюбіць канкрэтнага чалавека.

*

Не прызнаваць ніякіх абавязкаў і адначасна патрабаваць для сябе ўсіх правоў — гэта, вядома, свінства, але якое ж спакуслівае!

*

Не здзіўляцца нічаму — гэта сімптом неразумнасці, а не мудрасці.

*

Чаму людзі патрапяць паміраць лепш, чым жыць? Таму, што жыць трэба доўта, а памерці можна хутка.

*

Здаровы розум зберажэ цябе ад подласці, але не выратуе ад роспачы.

Фёдар Дастаеўскі

ЯК Я ПІСАЎ ФЕЛЬЕТОН

Сустракае неяк мяне рэдактар нашай шматтыражкі і кажа:

— Добры дзень, браце! Ці не напішаш ты фельетон? Аб шкодзе алкаголю. Патрэбная тэма. Дык выратуй, братка!

Я згадзіўся.

Тры дні сядзеў у бібліятэцы — штудзіраваў кнігі. Ад сусветнай гісторыі да медыцынскай энцыклапедыі. Потым некалькі дзён пісаў. Урэшце прачытаў фельетон сябру.

— Даражэнькі, — усклікнуў той. — Гэта ж геніяльна. Такое можа нарадзіцца раз у сто гадоў. Ты — вундэркінд! Нечага талент хаваць. Крычы „эўрыка!“. І нясіся ў бліжэйшы рэстаран!

— Каб праверыць яго ўздзеянне на масавага чытача? — расчулена перапытаў я.

І ўявіў. Сядзіць ля стала тып з чырвоненькім носам, а я чытаю свой бязлітасны фельетон. І, нібы ў кіно, твар чалавека прыгажэе, святлее. У фінале наплывае ўсмешка. Звон шкла. Гэта разбіта паўнюткая бутэлька! Былы алкаголік грызе яблык. Цітры: „Вітаміны — кожнаму!“

— Ды што ты? — перапыніў мяне сябра. — Надрукуеш свой твор, тады хай чытаюць. А сёння мы павінны адзначыць твой поспех. Падымем келіх за новае імя ў літаратуры! І, канечне, за тое, каб самы заядлы п'яніца кінуў піць, — дадаў ён.

Ад гэтага я адмовіцца не змог і, паклаўшы рукапіс у кішэню, рушыў з сябрам да рэстарана.

Раніцой у мяне балела галава, але... у той дзень нам давалі прагрэсіўку.

— Хлопцы, — сказаў Мішка Дзяцел, — няўжо наш калектыў не можа хоць раз сабрацца разам? Скнар, вядома, сярод нас няма? Тады — па рублiку! Да сямі ячшэ аж дзве гадзіны.

А назаўтра мы адзначылі дзень машынабудаўніка, потым у шэфа нарадзілася дачка, потым да мяне прыехалі госці, потым я сам быў у гасцях, потым... „Пярцоўка“, „Зуброўка“, „Белавежская“, „Дубняк“, „Экстра“...

Сёння сустрэў рэдактара. Ён паабяцаў у наступным нумары даць фельетон. Пра мяне!

Марат Баскін

(З кнігі „Ад варот паварот“)

СПЯВАЕМ БЕЛАРУСКІЯ ПЕСНІ

ПАЧАРНЕЛА МАЁ СЭРЦА

(народная)

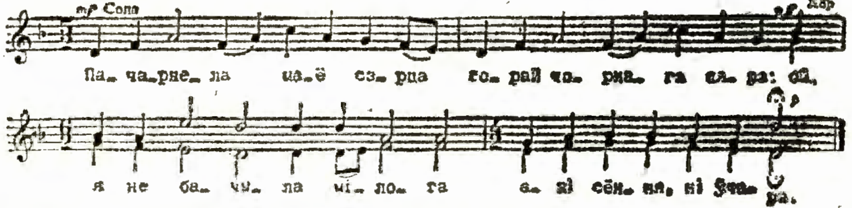
Пачарнела маё сэрца
Горай чорнага пяра:
Ой, я не бачыла мілога
Ані сёння, ні ўчора.

Я не бачыла мілога
Ані сёння, ні ўчора.
Ой, я на ганачках стаяла,
Дождджык капаў на меня.

Я на ганачках стаяла,
Дожджык капаў на меня.
Ой, я сяброўкам гаварыла:
— Не кахайце так, як я.

Я сяброўкам гаварыла:
— Не кахайце так, як я,
Ой, вы ля хлопцаў не садзіцесь,
Хлопцаў бойцесь, як агня.

Пачарнела маё сэрца
Горай чорнага пяра:
Ой, я не бачыла мілога
Ані сёння, ні ўчора.

*

— Нам забаронена курыць у канферэнцыйнай зале.
— І нічога дзіўнага. Вельмі нездарова курыць у памяшканні, дзе людзі спяць.

*

— Куды ідзеш?
— Нясу грошы ў банк.
— Што ты, ашалеў? У іх жа грошай столькі, што пазычаюць іх іншым.

*

— Ці дачка пазнаёміла цябе са сваім нарачоным?
— Яшчэ не, яна надта нясмелая! Пакуль што прыводзіць яго дадому толькі тады, калі ў ім нікога няма.

*

— Мая жонка, дружа, страшэнная кабета. Калі заззлуе, тады мяне лае і біць бярэцца.
— На многа горш, калі мая ў добрым гумары. Тады спявае!

Калі бачыш памылкі толькі ў маладых, гэта знак, што становішся старым.